

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab Anno Christi 1000. Usque Ad Annum 1063

Fleury, Claude

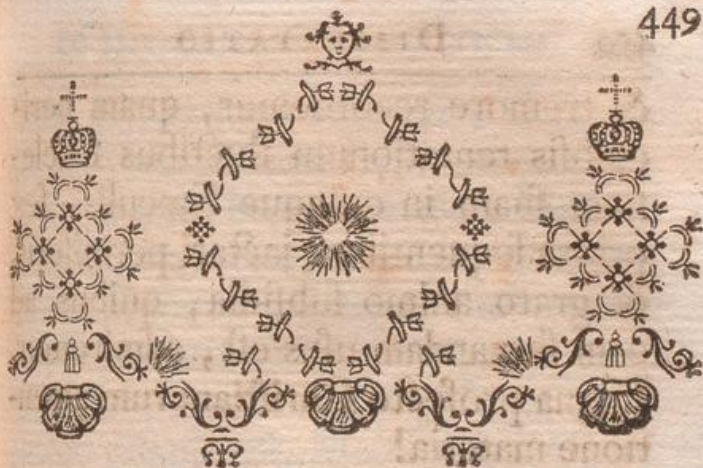
August. Vind. [u.a.], 1761

VD18 90117956

[Dissertatio Auctoris In Historiam Ecclesiasticam Ab Anno Christi 600.
Usque Ad Annum 1100.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-66323](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-66323)

DISSERTATIO
AUCTORIS
IN
HISTORIAM
ECCLESIASTICAM

AB ANNO CHRISTI 600. USQUE AD
ANNUM 1100. (*)

Ecclesiæ ætas aurea præteriit. Sed
Deus populum suum non abje-
cit, nec eorum, quæ clementissi-
me promisit, oblitus est. In timore
&

(*) Proprius hujus Dissertationis Fleurianæ
locus est ad annum Historiæ Ecclesiasticæ millesi-
Hist. Eccles. Tom. XIV. F f *mura*

& tremore recordemur, quam periculosis tentationum fluctibus Ecclesiam suam in quinque Sæculis, sex priora sequentibus, jactari permiserit, & grato animo subsidia, quibus ad eam servandam usus est, admiremur. Digna profecto Christianorum attentione materia!

§. I.

*Barbarorum
adventus.*

*Mœurs des
Chrest. c. 56.
Apoc. 17. 18.*

Romam, Idololatria infamem, tantorum criminum ream, tot Martyrum effuso sanguine pollutam, coram facie omnium Nationum Divinæ Justitiæ poenas dare oportebat, cujus novæ Babylonis futuram ruinam, cum eam S. Joannes ab ipso JESU Christo didicisset, horrendum in modum in sua Apocalypsi posteris depinxit. Impletum est suo tempore terribile vaticinium. Roma Imperii caput esse desiit, ex quo Constantinus Sedem suam

num centesimum post Librum LXIV. eam tamen relinquo, ubi invenio. Candidus Lector hujus Sermonis lectionem usque ad dictum annum differre poterit, vel forte utilius erit eam bis legisse. Quin etiam viris Historiæ Ecclesiasticæ studiosis Rerum facies in Ecclesia ab anno 1053 usque ad 1100. aliunde satis nota est.

suam Byzantium transtulit, & post Imperii Divisionem Imperatores Occidentis nunc Ravennæ, nunc Mediolani, & in quacunque potius civitate, quam Romæ, diversari maluerunt. Unde paulatim urbis Romanæ splendor, & opes periere, populique multitudo dilapsa est. Meminerit Lector, S. Gregorium retulisse, quam tristis Romæ facies ipsius ætate extiterit. *Hist. lib. XXXV. §. 40.* Quippe illis sæculis sæpius a Barbaris, qui totum Romanum Imperium everterunt, capta & expilata est. *Hom. 18. in Ezech.* Porro hos Barbarorum incurfus primam tentationem ab hoste externo proficiscentem, post persecutiones Imperatorum Ethnicorum fuisse existimo, qua Ecclesia Dei vexata est.

Nam illis initiis Gentes in Romanas provincias irruentes omnia cæde & sanguine replebant, totas civitates incendiis delebant, & nemini parcentes terrorem mortalibus necdum talia expertis incutiebant. Persecutiones sub Romanis Principibus nec continuæ erant, nec universales, & Christianis Neophytis id saltem solatii fu-

F f 2

per-

pererat, quod inter homines suæ nationis & linguæ degere liceret. Quin & complures suo hortatu ad amplectendum Fidem, quam ipsi priores agnoverant, singulis diebus permovebant. At ubi incolæ interneccione tolluntur, nulla est Ecclesia. Et quæ ratione convertas homines, prope belluas, semper armatos, semper prædæ inhiantes, quibuscum ne quidem linguæ commercium tibi sit?

*Hist. lib.
XXX. §. 9.
10. &c.*

Præterea Barbaris Romani Imperii depopulatoribus, cum semper Gentiles essent vel Hæretici, etiam postquam primus furor remiserat, & eo usque saltem mansuefacti fuerant, ut alter alterius idioma percipere & pacate colloqui posset, Romani ob Religionis diversitatem invisi erant, & intolerabiles videbantur. Quanta crudelitate Vandali in Africa Orthodoxos persecuti fuerint, memori mente servasse Lectorem, non dubito.

Tandem Barbari alii serius, alii citius Fidem Christi amplexi sunt, atque in eorum conversione tantum Dei Misericordia, quantum in plectendis Romanis

manis Iustitia eluxit. At conversæ *Mœurs*
 Gentes in professione Fidei non illico *Chret.c.57.*
 pristinos mores exuebant. Plerique
 leves, mutabiles, pravis affectibus ca-
 pti permanebant, magisque impetu
 quam ratione movebantur. Obser-
 vaveris, candide Lector, quales Chri-
 stiani Clodoveus & filii ejus fuerint.
 Hi populi, Majorum suorum more, li-
 teras artesque contemnebant, vena-
 tui & bello indulgentes. Unde bre-
 vi etiam apud Romanos Barbaris sub-
 jectos ignorantiae vitium subrepfit.
 Nam mores Gentis sibi dominantis
 Subditi facile accipiunt, atque si de-
 sint laudes & præmia Musæ lan-
 guent.

§. II.

In Galliis videmus abjici cœpisse *Literarum*
 literarum studia exeunte Sæculo VI. *studia ab-*
jiciuntur.
 nempe centum ferme annis, ex quo
 Franci advenerant. Hujus rei exem-
 plum habemus manifestum in Grego-
 rio Turonensi, de se ipso fatente, quod
 Grammaticæ humanisque literis pa-
 rum studuerit. Sed etiam si non fa-
 teretur, id ipsum tamen satis pateret.

Ff 3

Ve-

Verum etiam alia, quæ majoris momenti sunt, quam stili amœnitas, in ejus Scriptis desiderantur. Nam nec rerum selectus invenitur, nec ordo. Historia rerum Ecclesiasticarum narrationi sæcularium confuse miscetur; referuntur plerumque res nihili, cum adjunctis vulgaribus, & indignis, quæ in Historia seria locum habeant. Præterea Gregorius miraculis plus justo & promiscue fidem adhibet.

Hæc vero in illius ævi Scriptoribus potius educationis & disciplinæ, quam naturæ vitia fuisse censeo, ne dicere cogamur, per complura Sæcula vix unum alterumve natum fuisse hominem, cui ingenium bonum & simul sanum judicium natura dedisset. Sed optima quæque ingenia opinionibus vulgaribus, quibus in pueritia imbuta fuere, facile inhaerent, nisi via & ratione uti discant, & præstantes Magistros imitentur. Ergo scientiæ non equidem in totum cum Romano Imperio interierunt, eas enim Religio naufragio eripuit, sed his soli viri Ecclesiastici, atque rudi & imperfecta metho-

methodo vacarunt. De scientiis vero humanis hic mihi sermo est, quia si *Hist. l. XL.*
 spectemus Dogmata Religionis Au- *§. 7.*
 ctoritatem certam Scripturæ & Tra- *tom. 9. Conc.*
 ditionis a Patribus acceptæ sequeban- *p. 681.*
 tur. Quod testatum facit Agatho
 Papa in Epistola Legatis suis ad Con-
 cilium Sextum proficiscentibus com-
 missa. *Non eos ideo mittimus, inquit,*
ut eorum scientiam jactemus. Quis
enim perfectam Scripturarum scientiam
requirat in hominibus in medio Natio-
num barbararum versantibus, & ma-
num suarum labore vix tantum quoti-
die lucrantibus, quo famem depellant?
At simplici mente Fidem a Patribus no-
bis traditam tenemus.

In sequentibus Sæculis viri cete-
 ris sapientiores, quales fuere Beda, Al-
 cuinus, Hincmarus, Gerbertus, ævi
 sui vitio, velut torrente, abripiebant-
 tur. Scientias omnes complecti cu-
 pientes, ex omnibus aliquid, nullam
 absolute capiebant. Inprimis Criti-
 ca arte destituebantur, qua Opera
 Genuina ab Apocryphis discernere
 debuissent. Jam enim illa ætate per-

Hist. lib.
XXX. §. 8.

multa Scripta circumferebantur, quibus clarissimorum Virorum nomina non solum ab Hæreticis, sed etiam a Catholicis, & quidem intentione non mala, falso præfixa visebantur. Suo loco memoravimus, Vigilium Tapsensem fassum fuisse, quod S. Athanasii nomen, suo suppresso, mutuatus esset, ut Vandalorum Arianorum benevolentiam captaret. Itaque ubi desiderabantur Acta Martyris, in ipsius Festo legenda, concinnabantur vel verisimilia, vel, ut ad vulgi genium accommodarentur, prodigiis plena. Id enim ad nutriendam Fidelium pietatem plurimum conferre credebatur. Hujusmodi Lectiones maxime in Sæculo nono, quo Translationes Reliquiarum frequentissimæ erant, confectæ sunt.

Hist. l. LI.
§. 14.

Falsa quoque monumenta aliqui creabant, sive in supplementum veterum, quæ erant deperdita, sive omnino commentitia. Ad quam classem referenda est celebratissima Constantini Donatio, de cujus veritate Sæculo nono in Francia nemo dubi-

dubitabat. Inter hæc vero Scripta supposititia nullæ perniciosiores extitere, quam Decretales Epistolæ primorum quatuor Sæculorum Pontificibus adscriptæ, quæ, novis principiis de Judicio Episcoporum & auctoritate Papæ introductis, Disciplinæ Ecclesiasticæ vulnus immedicabile inflixerunt. Hincmarus Canonistarum sui ævi facile Princeps nunquam tamen vera a falsis distinguere valuit. Non nesciebat has Epistolas superioribus Sæculis fuisse ignotas, ipso enim docente discimus, quo tempore in lucem prodire cœperint; sed, Criticæ expers, argumenta falsitatis ut ut manifesta non vidit. Quin & ipse, ubi has Decretales causæ suæ favere putabat, in subsidium adducebat.

*Hist. lib.
XLIV. §.
22.*

Alius ignorantiae effectus est, quod reddat homines nimium credulos, & ad superstitionem pronos, quia eis principia fidei certa & firma, & cognitio perfecta, ad quid credendum Religio obliget, desunt. Deus omnipotens est, & Sancti apud Deum magna valent auctoritate. Sunt duæ

Ff 5

pro-

propositiones, quas nemo Catholicorum in dubium vocat. Ergo omnibus miraculis, quæ intercessioni Sanctorum tribuuntur, fidem habere te-
neor. Id nullatenus consequitur. Sed ad examen cogenda sunt argumenta eo accuratius, quo magis ea, quæ affirmantur, supra fidem esse videntur, & maximi momenti sunt. Quippe
asserere falsum miraculum, secundum
S. Paulum, peccatum est, quo falsum
testimonium contra Deum dicimus;
quod etiam sapienter S. Petrus Da-
miani observat. Itaque neutiquam
nos pietas miracula leviter credere,
sed potius rigido examini subicere ju-
bet. Pari modo res se habet, si de
Revelationibus, de Apparitione Spi-
rituum, de Operatione Dæmonum,
sive id ministerio magorum, sive alia
via fieri dicantur, quæstio sit. Nem-
pe, quæcunque supernaturali virtu-
te facta affirmantur, omnis vir pru-
dens, & Religionis amans, caute &
sobrie discutit.

His permotus paucissima de in-
genti numero miraculorum retuli,
quæ

*1. Cor. 15. 15.
Petr. Dam.
S. Dom. Lo-
vic. n. 1.*

quæ Scriptores in his obscuris Sæculis literis mandarunt. Quippe non tam vera, quam prodigiosa voluisse scribere mihi videbantur. Quin etiam vadem me dare nollem, nullum eorum lucelli amore impulsu scripsisse, siue ut patratorum miraculorum fama & sanitatis recuperandæ spes largas a Fidelibus oblationes eliceret, siue ut Bona Ecclesiarum rapientibus Divinæ vindictæ metus incuteretur. Illo enim tendunt pleræque narrationes, quæ in Collectione miraculorum de SS. Martino, Benedicto, aliisque viris celeberrimis in Fastis Ecclesiasticis leguntur. Quasivero Sancti, qui ideo Sancti sunt, quia divitias terrenas contempserunt, in Cœlum translati avaritiæ cupiditate accenderentur, & auctoritate, qua apud Deum valent, ad pœnas ab illis exigendas uterentur, qui Ecclesiarum suarum ærarium expilarent. (*)

§. III.

(*) Ad hunc locum Fleurii Adversarius in Reflexionibus super III. Dissertationem dicit: *Quando invasores Bonorum Ecclesiasticorum puni-
ntos*

§. III.

De minis &
promissis ad
temporalia
spectanti-
bus.

Perfpicere me existimo, quæ præcipua causa extiterit, cur permulti viri pii quidem, sed parum providi, tam solícite miracula qualiacunque in populos sparserint. Nempe saltem metu poenarum temporalium illos in officio contineri posse putabant, qui æternarum horrore non movebantur; sed non attendebant, ita introduci periculofum errorem falso principio innixum, quod Deus improbos ordinariè in hac vita castiget. Nam ita Christiani ad Statum Veteris Testamenti reducebantur, in quo tam Divinæ promissiones, quam comminationes circa temporalia versabantur. Ita Religio, cujus auctoritate hujusmodi comminationes fulciri credebantur, exponebatur vilescendi apud multos periculo, cum experientia contrarium sæpe demonstraret, & quotidie Bonorum Ecclesiæ usurpatores non impu-
nes

---

nitos fuisse legimus, non ideo credimus Sanctos in Cælo avaritiæ morbo laborare, sed Deum injuriæ, quæ Ecclesiis Sanctorum suorum honoris Sacris infertur, Vindicem admiramur.

nes modo, sed etiam rerum omnium affluentia prosperam vitam ducere conspicerentur.

Hinc etiam opinio ista suffragium doctæ antiquitatis non habet, & S. Augustinus solide probavit contrarium. *Divinæ Sapientiæ*, inquit Sanctus Pater, placuit *Iustis Bona futura præparare, quibus mali non fruentur, & malis tormenta, quibus Iusti non cruciabuntur.* Bona vero Mala-
ve præsentia Bonis Malisque communia esse voluit, ne ardentè Bona desideremus, quæ etiam ab impiis possideri cernimus, vel auderemus, nefas admittere, ad evitanda mala, quæ etiam Viri Sancti sæpiissime sustinere coguntur. Et infra: Si quoties peccant homines, pœna in hac terra manifeste sequeretur, facile crederemus, nihil amplius ad Extremum iudicium differri. Si vero in hoc Mundo nullum peccatum evidenter puniretur, nullum dari in Cælo Numen videretur. Eadem ratio Bonorum temporalium habenda est. Nisi Deus saltem aliquibus ea petentibus concederet, videri posset, in ejus potestate

state non esse, id genus Bonorum hominibus dare. Rursusque, si ea quibusvis petentibus largiretur, nobis præberetur occasio credendi, ob hæc sola Deo esse serviendum, & non tam pii quam avari dici mereremur.

- S. Augustinus deinde ostendit, etiam optimos quosque sæpius cadere, & proinde poenis temporalibus dignos esse. Et præterea aliam quoque dari causam ob quam in hac vita, sicut olim patientissimus Job, exerceantur & affligantur, videlicet ut intima cordis sui cognoscere discant, & experientia probent, an Deum finire & sine spe lucri temporalis diligant. Item docet, Deum etiam virtutes pure humanas, quales Veterum Romanorum erant, præmiari, cum aliam mercedem eis non destinet. Et tandem subjungit: *Discimus modo patienti animo mala tolerare, quæ etiam Boni sustinent, & etiam Bona vilipendere, quæ mali perinde ac Boni obtinent. Itaque salutari Doctrina a Deo instruimur, cum nos justitiæ suæ Mysteria celat; nescimus enim cur, Dei judi-*
- c. 9.
- V. Civ. l. 13.
- XX. Civ. l. 2.

judicio, vir iste integerrimæ vitæ cum extrema paupertate colluctari cogatur, dum alter manifeste impius divitiis cumulatur, cur innocens iste damnetur, dum alter nocens absolvitur. Quæ Regula, impiis favens, & Bonis adversa, si eam a Cælo constanter servari cerneremus, ut ut absurda videri possit, aliquam tamen Justitiæ speciem præferret, nisi sæpissime mala malis & bona bonis evenire videremus; unde Dei consilia multo magis hominum intellectui fiunt inscrutabilia.

Hæc Doctrina oblivioni data fuisse videtur illo ævo, quo Episcopi & ipsi Papæ non sine præfidentia promissiones bonorum temporalium *Steph. ep. 5.* adhibebant, ut Principes ad auxilium contra Ecclesiarum hostes ferendum impellerent. Hujus generis illa fuit Epistola, quam Stephanus II. Papa *Hist. lib. XLIII. §. 17.* Francis tanquam nomine Sancti Petri scriptam misit. Promissa aut minæ ad breve tempus homines rudes fallere possunt; ubi vero eas effectui carere vident, prout sæpissime carent, scandalo sunt, & Fidem eorum labefactant.

factant. Dubitare enim incipiunt de veritate omnium promissionum minarumve, quæ ad statum vitæ futuræ spectant. Nihilominus plurimi præjudicium antiquum ne quidem his postremis Sæculis abjecerunt. Et mirari non satis possum, quod Cardinalis Baronius, perspicacissimi ingenii vir, adversa omnia, quibus Ecclesiæ, præsertim Sacræ Sedis, inimici diversis temporibus perculsi sunt, tanquam totidem Divinæ ultionis exempla, quorundam vero Principum piorum prosperitatem, tanquam bonæ causæ, quam defendebant, argumenta, diligentissime notet. Verumtamen Historiæ veritate compulsus sæpe ad Abyssum Judiciorum Dei confugit, ut tristissimorum eventum, quibus etiam Zelosissimos Religionis Catholice Cultores afflictos legimus, causam inveniat. Sed vir alias doctissimus non attendit, argumentum non semper demonstrans nunquam aliquid demonstrare. (*)

§. IV.

(*) Hic iterum Fleurii Adversarius: Si Bonum est Fleurii principium, frustra Eusebius Cæsariensis

§. IV.

Jam ad effectus ingnorantiæ & Reliquiæ.
nimiae credulitatis redeo. His me-
rito accensenda est illa facilitas, qua
Reliquiæ recipiuntur; nam, non mi-
nus quam miracula, caute ad examen
vocandæ sunt. Certum quidem est
& constans, Sanctorum Reliquias esse
honore dignas, easque colendi con-
fuetu-

*Mœurs
Chret. c. 22.*

*sariensis & Lactantius tanta cura funestas mor-
tes Tyrannorum in Acta retulerunt, qui Marty-
res persecuti sunt; constat enim, complures ex
illis persecutoribus tranquilla morte fuisse de-
functos, quin etiam non nullos ad Fidem con-
versos. Unde Lactantio & Eusebio quoque ob-
jici potuisset, Argumentum non semper demon-
strans, nihil demonstrat.*

Mihi vero nec Fleurii axioma erroneum, nec
Eusebius vel Lactantius frustra scripsisse viden-
tur, quia, licet hujusmodi argumenta convincentia
non sint, admodum probabile tamen est, Deum
non nunquam injurias Ecclesiis suis illatas in hoc
saeculo ultum fuisse, ideoque Jurium Ecclesiasti-
corum violatores, justo metu incusso, a Sacrile-
ga temeritate cohiberi possunt. Exemplum vin-
dictæ Divinæ habemus ex Veteri Testamento in
Heliodoro, qui ærarium Templi Jerosolymita-
ni expilaturus ab Angelis egregie vapulavit.
Machab. II, 3.

Hist. Eccles. Tom. XIV.

G g

fuetudinem jam primis Ecclesiæ Sæculis viguisse ex genuinis Martyrum Actis atque ex Scriptis Patrum attentus Lector perspexerit. (*) Meminerit etiam eorum, quæ S. Augustinus de Reliquiis S. Stephani & Miraculis ibi patratis memorat. Verum etiam idem S. Doctor testatur, jam sua ætate quasdam Reliquias falsas pro veris fuisse jactatas; nec res est adeo facilis, semper genuinas a supposititiis discernere. Sublata autem fuisset erroris occasio, si antiquorum Christianorum cautio nunquam fuisset contempta. Hi enim prudentissime Sanctorum Sepulchra relinquebant intacta, eorumque corpora alte in terram defossa, ut hodieque Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli Romæ servantur, custodire solebant. Illud

(*) Dem Herrn Siegmund Baumgarten einem Protestanten gefallen die Abhandlungen des Herrn Fleury so wohl, daß er sie in ihrer Gattung als Meisterstücke anrühmet. * Freylich sind es Meisterstücke, aus welchen die Herren Protestanten erkennen sollten, wie übel sie gethan, da sie die Verehrung der Heiligen abgeschaffet, und wie unbillig sie die Katholiken einer Abgötterey beschuldigen.

* im 9. Theil
des Nic. 9.
Seite.

Illud quoque, studiose Lector, necdum memoria exciderit, quanta constantia S. Gregorius ipsi Imperatrici *III. Epist.* caput S. Pauli mittere denegaverit.^{30.} Nempe satis Reliquiarum petentibus dari existimabant Veteres, si iis particulas lineas prius Sacris Sepulchris impositas, aut velamina, quibus vel Sanctorum sepulchra, vel Altaria connecta fuerant, transmitterent.

Prius Orientales Christiani Reliquias transferre & dividere coeperunt, atque exinde fraudis & deceptionis nata occasio. Ut enim liquido constare posset, an genuinae essent Reliquiae, certam esse oportuisset earum originem, & cognosci, in quorum manus ab initio usque ad postrema tempora devenissent, quod non adeo difficile in Ecclesiae exordiis fuit. Sed post elapsa complura saecula facile negotium erat non vulgus modo, sed etiam Episcopos parum doctos & Disciplinae non intentos decipere. Postquam vero editis legibus decretum, ne ulla Ecclesia aut ullum Altare consecraretur, nisi adessent Sanctorum

G g 2

Reli-

Reliquiæ, cum necessitas urgeret unde unde aliquas comparandi, obstupescendi non est locus, eas ad examen rigidum non fuisse vocatas. Sordida deinde cupiditas Oblationes & peregrinationes, quibus opulentia in civitates invehebatur, quibusdam Ecclesiis parandi, multo laxius Clericorum avaritiæ satiandæ modum aperuit.

Ego vero nolo his reflexionibus, ad omnes Reliquias generaliter pertinentibus, singulis detrahere. Absit! scio enim Reliquias dari nulli suspicioni obnoxias, videlicet corpora Sanctorum Patronorum cujuslibet Ecclesiæ, ubi mortui sunt, & exinde semper magno honore culti. Tales sunt Parisiis S. Dionysius, S. Marcellus, S. Genovefa; nam quamvis turbulentis Normannorum temporibus eorum Reliquiæ translatae fuerint, nunquam tamen locus, in quo asservabantur, hominum memoriam fugit. Quod spectat ad alias, examen instituendum cujuslibet Episcopi prudentiæ relinquo, & id solum moneo, multo majore sollicitudine in illa-

illarum originem esse inquirendum, quæ per complura Sæcula ignotæ, in Sæculis obscuris & ignorantiaë tenebris obfuscatis subito apparuerunt, aut quæ a remotis Regionibus allatæ dicuntur, ignorantibus cunctis, quomodo & a quo servatæ & quomodo translataë fuerint. His non obstantibus credo, Deum Scrutatorem humani cordis, propitium esse devotioni populorum, qui nulla alia moti intentione, quam Sanctos colendi, Reliquias a pluribus Sæculis venerationi publicæ expositas bona fide convenienti honore prosequuntur.

Ergo accurate distinguenda sunt, quæ de fide Catholica creduntur, scilicet, utilem esse Christianis, Sanctorum in Coelis pro ipsis intercessionem & venerationem Reliquiarum, ab illis abusibus, quos ignorantia & depravati hominum affectus invexerunt, dum non solum Fideles in ipso facto decipi se passi sunt, honorem falsis Reliquiis exhibentes, sed etiam veris Reliquiis plus quam par est virtutis tribuerunt, eas tanquam Præsidium in-

G g 3 falli-

fallibile habentes, quo quibusve privatis atque etiam totis Civitatibus omne genus Benedictionis tam in temporalibus, quam in Spiritualibus conciliaretur. Etiam si præsentia Sanctorum adhuc viventium & inter nos versantium frueremur, ea non magis saluti nobis esse posset, quam ipsius JESU Christi præsentia, qui in Evangelio diserte comminatur in hunc modum: *Tunc incipietis dicere*

Luc. 13. 26. ad Patrem familias: manducavimus coram te & bibimus, & in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis: nescio vos unde sitis. Igitur Reliquiarum utilitas in eo sita est, quod Sanctorum memoriam reducant, nosque ad imitandum virtutes eorum excitent. Secus Reliquiarum aut Sacrorum locorum præsentia nos non salvabit, sicut Templum nihil profuit Judæis, quibus Propheta exprobrabat, quod confiderent in verbis mendacii dicen-

Jerem. 7. 4. tes: Templum Domini! Templum Domini! & tamen mores suos non emendarent.

§. V.

Ex affectu Loca Sacra & Reli-^{Piæ Peregrina-}
 quias venerandi, præsertim illis Sæ-^{nationes.}
 culis, in quibus necdum ab uno loco
 in alium transferri solebant, nata est
 consuetudo Religionis causa peregrin-
 nandi, & licet, stante Romano Impe-^{Mœurs}
 rio, ob continuum omnium provincia-^{Chre.n.44.}
 rum commercium, piæ peregrinatio-
 nes facilius suscipi possent, nihilomi-
 nus etiam sub Barbarorum Dominatu,
 postquam nova Regna stabilita sunt,
 frequentissimæ fuere. Puto etiam
 hoc Devotionis Christianæ genus il-
 lorum populorum genio fuisse maxi-
 me congruum; nam cum semper vel
 venationi indulgerent, vel bellum ge-
 rerent, continuis profectionibus erant
 assueti. Unde piæ peregrinationes
 commune Religionis exercitium po-
 pulis, Regibus, Clericis, Episcopis,
 Monachisque factæ. Ego vero af-
 firmare non dubito, rei levis momen-
 ti, & accessorix, præcipuum Chri-
 stianæ Religionis munus fuisse post-
 positum, quando Episcopus deserta
 ad integros annos Ecclesia sua ab ex-

Gg 4

tremis

tremis finibus Franciæ vel Angliæ
 Romam, vel etiam Jerosolymam pete-
 bat, quando Abbates vel Monachi
 claustra sua relinquebant, quando fe-
 minæ & etiam moniales tam longæ
 viæ periculis se se exponebant. No-
 taveris sine dubio, Lector Benevole!
 ex Sancti Bonifacii querelis, quam
 tristitia, quam deploranda inde even-
 rint. Profecto hujusmodi peregrin-
 tantibus plus mali timendum quam
 boni sperandum erat, & ego pere-
 grinationes pias, prudentia non co-
 mitante susceptas, ceteris relaxatæ
 Disciplinæ causis adnumerandas esse
 existimo; de quarum frequentia ab
 ineunte Sæculo nono viri prudentis-
 simi conquerebantur. Nulli vero rei
 ad Disciplinam Ecclesiasticam perti-
 nenti magis nocuere peregrinationes
 Christianorum, quam Poenitentia.
 More antiquo poenitentes in Diaconiis
 aut aliis cellis prope Ecclesiam
 positis includebantur, ubi animo col-
 lecto & ab occasionibus in pristina re-
 labendi peccata remoti degerent. Id
 didicisti, Lector, ex Sacramentario,
 quod

Bonif. epist.

105. hist. lib.

XLII. §. 35.

Cons. Cabil.

313. c. 40.

lib. XLVI.

§. 5.

Vid. Morin.

poenit. V. c.

15.

Hist. lib.

XXX. §. 42.

Greg. ep. 2.

Leon.

quod S. Gelasio tribuitur, & ex Gre-
gorii III. Epistola. Verum Sæcu-
lo VIII. inchoato, qui peccatoribus
pœnitentiam injungebant, contra-
riam viam tenentes, gravissimorum
peccatorum reos procul a patria pro-
fugos aliquanto tempore, exemplo
Caini, per varias regiones errare ju-
bebant. Cum vero brevi sub hac
pœnitentia ambulatoria ingentem ab-
usum latere viri sapientes intellige-
rent, jam Caroli Magni ætate Decre-
to Synodali prohibitum, ne homines
illi, horrendi aspectus, qui sub pœ-
nitentiæ larva nudi & vinculis ferreis
onusti in mundo errabant, ulterius
tolerarentur. At consuetudini pro
pœnitentia injungendi peregrinatio-
nem ad loca Sacra celebratissima
Cruciatæ originem suam debent.

§. VI.

Abusus in Cultu Reliquiarum in Superstitione-
superstitionem degenerat; sed præ-
terea mediæ ætatis ignorantia super-
stitiones manifestas peperit. Qualis
erat illa Divinatio, *Sors Sanctorum*,
appellata, cujus tot exempla Grego-

G g 5

RIUS

Hist. lib.
XLII. §. 9.
Morin. lib. 7.
c. 15. Capit.
Aquisgr. an.
789. c. 77.
Sup. lib.
XLIV. §.
46.

Hist. lib. XXX. §. 1. rius Turonensis refert, calamo usque
Greg. V. hist. c. 14. adeo serio, ut iis fidem adhibuisse me-
Hist. lib. XXXIV. §. 31. hist. rito lectoribus videri possit. Quales
lib. XLVI. §. 48. lib. L. §. 22. item erant Probationes, Judicium Dei
dictæ, sive per aquam, sive per ignem,
sive per singulare certamen, quas
Agobardus acriter rejiciebat, & Hinc-
marus defendebat, & quarum usus
tam diuturnus fuit. Qualis erat illa
Astrologia, cui fides habebatur, præ-
cipue Eclipsis & Planetarum effecti-
bus. (*) Denique hujusmodi super-
stitiones, sicut etiam aliæ, his manife-
ste peiores, in Conciliis illorum tem-
porum damnatæ, Paganismi nec-
dum penitus extincti vestigia erant,
& perversi cujuscunque studii nullus
pejor est effectus, quam credere, nos
scire, quæ nescimus. Simplex igno-
rantia non adeo nocet, nisi error &
sæpe præsumptio accesserint.

§. VII.

(*) Discant hic a Fleurio Protestantes, Abusus
& Superstitiones, ubicunque reperiuntur, damna-
re, & nihilominus in Communione Ecclesiæ Ro-
manæ, extra quam per omnia Sæcula nemo or-
thodoxus habebatur, remanere.

§. VII.

Huc usque de Occidente verba Orientalis
feci; sed nec Ecclesia Orientalis a facies.
tentionibus & periculis libera fuit.
Græcorum Imperium non quidem pe-
nitus est eversum, sed hinc Arabum
Musulmannorum, inde diversorum
Scytharum, præsertim Bulgarorum
& Russorum funestis armis in angu-
stos limites redactum. Cumque Bul-
gari & Russi Fidem Christi suscepis-
sent, iidem prope effectus ipsis re-
gnantibus in Ecclesia Orientali, ac
sub Barbaris e Septentrione advectis
in Ecclesia Occidentali secuti sunt.
At contrariam rationem Musulmanni
inierunt; hi enim ceteras nationes
ad suam Fidem convertere satage-
bant, & Religionem Mahometis per
totum terrarum orbem propagandi
specie vastissimas Romani Imperii
provincias sibi subiciebant. Christia-
nos tolerabant quidem, sed ad eos
pervertendos nihil relinquebant in-
tentatum, sola excepta manifestæ
persecutionis via, eo ipso Fidelium
hostes Gentilibus atrociores. Cete-
rum

rum Mahometanorum Religio multa docet decipiendis simplicis mentis hominibus aptissima. (*) Dei unitatem & Idololatriæ horrorem prædicant, complures usus Christianorum, preces statutis horis persolvendas, jejunia menstrua, pias peregrinationes fervant, & tandem exquisita Mahometis nequitia, qua Sectatoribus suis cum pluribus uxoribus Concubinisque arbitrariam Venerem concessit, homines, voluptate captos, pellicit. Præterea ad seducendos Fideles improba solertia, qua Rei Christianæ nihil magis noxium unquam fuit, Mahometani utebantur, scilicet cum Syria Nestorianis & Ægyptus Eutychianis scateret, tam his quam illis Patriar-

---

(*) Cum fama notissimus ille Apostata Comes *Bonneval*, post paucos dies circumcisionem, Mahometanæ Religionis stigma, recepturus a quibusdam zelosis Christianis interrogaretur, in quo læsisset eum Jesus Christus, quem turpissima defectione atrociter offenderet, respondit; Deum aliquando circumcisionem claris verbis præcepisse, nunquam vero hoc Præceptum satis diserte revocasse. Malus Theologus!

Patriarcharum Constantinopolitanorum & Imperatorum (hos enim tanquam persecutores suos acerrimos pertimescebant) inimicis infensissimis, opportuna divisionis occasione Hæreticis favebant, premebantque Catholicos, sibi suspectos, quod Imperatoris Constantinopolitani clientes essent, unde etiam *Melchitæ*, seu idiomate Arabico Regii vel Imperiales dicti sunt. Hinc tanti mali origo, quod etiamnum antiquissimæ Hæreses existant, atque Christiani in Oriente Episcopos Patriarchasque diversarum Sectarum, Melchitas, Nestorianos, Jacobitas, id est Eutychianos, habeant.

Hac improba industria Musulmani Christianam Religionem non quidem extirparunt, sed Christianos ad extremam paucitatem redegerunt; tum etiam, cum acerba servitute pressis nec animus, nec opportunitas esset literas discendi, foeda ignorantia successit. Malum auxit, quod linguam a patria diversam discere cogerentur, nam postquam Arabes præcipuas provincias

vincias subegissent, devictis gentibus dominorum suorum lingua discenda fuit, cujus hodieque in toto Oriente usus est. Lingua Græca tantum in officiis ad Religionem spectantibus, & a solis Melchitis conservata; nam Nestoriani lingua Syriaca, & Jacobitæ Coptica, seu Ægyptiaca antiqua, officia Divina recitabant. Itaque cum omnes libri tam Ecclesiastici quam prophani Græce scripti essent, ad usum Melchitarum in Arabicam vertendi erant, aut ipsis lingua Græca addiscenda, quod scientiarum studium multo difficilius effecit. Inde est quod, postquam Musulmanni maximas provincias subjugassent, res gestæ in Ecclesiis illis antiquissimis Ægypti, Palæstinæ, Syriæ, olim florentissimis, nobis ignotæ sint, & ego Scriptoribus destitutus Episcoporum seriem, ut in superioribus Sæculis feceram, tibi, amice Lector, dare non potuerim. Quod affirmo, probat exemplum Eutychii Patriarchæ Alexandrini, qui licet esset Melchita, Historiam suam Arabice scripsit, atque

que ut nihil dicam de immixtis fabulis innumeris, etiam cum sui temporis facta narrat, tam parum accurate id præstat, ut exinde satis pateat, quam misera literarum facies inter hos Christianos fuerit. Quin etiam a Græcis Musæ negligi cœperunt, sive ea desidia ob commercium cum Gentibus Barbaris vicinis suis, sive sub Regno Imperatorum rusticorum & inhumanorum, quales, ex populis ferocibus orti Leo Isaurus, ejus filius Copronymus, & Leo Armenus fuere, irreple-
Hist. lib. XLII. §. 28. lib. XLVI. §. 1. Hist. lib. XLIV. §. 36.
 rit. Iconoclastarum Hæresis, ab his Principibus ad furorem usque propugnata, ortum suum debebat ignorantia crassæ, (*) quæ ipsis Sanctarum

rum

(*) Notent sibi hoc a Fleurio præclare dictum doctissimi Domini Protestantes, præsertim defuncti Domini Mosheim Cultores, & Fleurii olim Interpres, qui sex Partes in quarto in vernaculam translata edidit. Denn des Herrn Fleury Abhandlungen sind nach dem Geständnisse der Herren Protestanten Meisterstücke. Er hat aber solche in keiner andern Absicht geschrieben, als die Katholiken in der Gemeinschaft mit der Römischen Kirche zu stärken, und die Protestanten ihres grossen Fehlers zu überführen.

rum imaginum cultum tanquam Idolatriam exhibebat. Judæorum quoque & Musulmannorum calumniis, Doctrinæ Fidei rudes, aures dederunt, cum potius perpendere oportuisset, hunc Cultum in Ecclesia, traditione supra omnium memoriam accepta, viguisse, in Ecclesia, inquam, quæ errare non potest, quo etiam argumento Patres Concilii VII. potissimum innitebantur.

At vero ex ejusdem Concilii Actis dispicimus literas & eruditionem illa ætate defecisse, cum citent historias permultas dubias, ne dicam ad fabulas amandandas, & Scripta suspecta; unde Græci nullatenus meliores Critici fuisse quam Latini probantur. Hæc autem ad Quæstionis substantiam non spectant, cum satis argumentorum ad demonstrandum authenticè, imaginum cultum semper receptum, Patres afferant, & suam Sententiam Ecclesiæ infallibilitate suffulciant. Aliud quoque exemplum clarissimum, Græcos malos fuisse Criticos, est illa facilitas in recipiendis Scriptis,

ptis, quæ S. Dionysii esse putabantur. Hæc Justiniani ævo rejecta, elapsis exinde annis centum, tempore Monothelitarum, quibus Operatio *Theandrica*, in illo Auctore explicata, quando adversus Catholicos disputabant, pro Achille erat, iterum a nemine in dubium revocabantur.

Hist. lib. XXXII.

§. 32.

Hist. lib. XXXVIII.

§. 50.

Literæ persecutionibus Iconoclastarum in Imperio Græcorum pæne extinctæ, & a Basilio Macedone atque doctissimi Photii cura iterum excitatæ, sub Leone Philosopho ejusque Successoribus conservatæ sunt. Nihilominus Scriptores illius ævi antiquæ Græciæ viris longe inferiores habentur. Dictio quidem satis tersa videtur, sed stilius juveniliter comptus; vix aliud præter locos communes, declamationes superfluas, ostentationem eruditionis, reflexiones inutiles occurrit. Hujus rei nullum luculentius exemplum habemus quam in Metaphraste, qui de materia ad scopum meum pertinente scripsit, quique, Psello ipsius admiratore teste, tot vitas Sanctorum, cum eas

HiA. I. LV.

§. 31.

Hist. Eccles. Tom. XIV. Hh no-

nobis amceniores reddere cuperet, corruptit.

Denique Græci, saltem non minus quam Latini, fabulas & superstitionem amabant, geminam ignorantiae prolem. Quod spectat ad fabulas, satis mihi sit, in memoriam reduxisse Imaginem prodigiosam Edeffenam, cujus historiam enormiter longam Imperator Constantinus Porphyrogenitus edidit. Eam enim studiose re-
Hist. l. LV.
§. 30. tuli. Ad Superstitionem autem pertinet Historia Bizantina, cujus exempla in singulis paginis occurrunt. Nullus Imperatorum Solium conscendit, aut ex eo detruditur, nisi vel præfagium, vel oraculum editum præcelsit. Semper aliquis Reclusus in aliqua Insula, austeritate vitæ celebratissimus, alicui Græcorum Belliduci clarissimo Imperium promittit, qui deinde, illud consecutus, vati suo felicissimo Archiepiscopatum vel Patriarchatum confert. Ut autem verum dicam, hujus farinae prophetæ non raro Sycophantæ erant. Jam ad Ecclesiam Occidentalem revocamur.

§. VIII.

§. VIII.

Illud quoque sub Dominatione ^{Clerici Venatores & Milites.} Barbarorum secutum, quod Episcopi Clericique venationi & militiae more Laicorum indulserint. Id tamen non in ipsis exordiis factum; nam in principio Barbari, licet Christiani, ad Ordines Ecclesiasticos non admittebantur. Præter ignorantiam etiam indita a natura ferocia & animi levitas eis administrationem Sacramentorum & curam animarum committi prohibebat. Vix ante Sæculum VII. æque ac Romani ad officia Ecclesiastica nullo discrimine ordinari cœperunt; quantum mihi ex Episcoporum & Clericorum nominibus, quæ usque ad illa ferme tempora Romanæ linguæ genio congrua notavi, conjicere licuit. Namque etiam ante illud sæ- ^{Conc. Epao. c. 4. Cabill. II. c. 9.} culum non occurrunt in Conciliis Cationes prohibentes Clericis, ne militent aut arma gerant, ne venentur, ne canes & aves oblectamenti causa alant. Et id quidem merito, quia cursus violentus insectantium feras, instructus ad venandum necessarius,

Hh 2 ingen-

ingentes sumptus, Clericorum modestiam non decent, quorum est literarum studiis, & orationi vacare, pauperes nutrire, vitam religiosam & a pravis affectibus liberam ducere.

Multo magis armorum strepitus a tranquillitate vitæ Clericorum abhorret. Sed tamen Episcopi, cum Bona Ecclesiastica possiderent, ad armorum societatem a Laicis quadam necessitate pertracti sunt; illo enim tempore Jus Feudale introductum. Cum duæ primæ Regum Stirpes compluresque ex tertia in nostra Francia imperarent, bellum non militibus pecunia conductis & stipendia accipientibus gerebatur, sed satellitibus illorum, quibus Principes & Reges fundos possidendos ea conditione concesserant. Cuilibet præscriptum erat, quot homines, quot equos, quantum aliarum rerum in expeditionibus bellicis necessariarum conferre teneretur. Hæcque quamprimum jubebatur adducere debebat. Itaque quia Ecclesiæ jam illo ævo pingua prædia habebant, Episcopi sicut & alii

Opti-

Optimates Reipublicæ exorto bello
 auxilium præstare cogeantur. Di-
 xi: Episcopi, quippe omnia Bona
 Ecclesiastica in omnibus Diœcesibus
 adhucdum communi administratione
 sub auctoritate Episcoporum custo-
 diebantur. Nulla, nisi Bona Mona-
 steriorum erant separata. Illi redi-
 tus, cuilibet Clericorum proprii, &
 quos hodie Beneficia appellamus,
 necdum a tota Ecclesiasticorum Bo-
 norum massa distinguebantur; tunc
 quæ Beneficia dicebantur, vel Feuda
 Laicis collata, vel Fundorum Eccle-
 siæ Ususfructus Clericis in merce-
 dem aut alio titulo concessus, ea con-
 ditione, ut post eorum obitum posses-
 sio iterum massæ communi conjun-
 geretur.

Lib. XXX.

§. 54.

XXXI. §. I.

XXXII. §.

59.

Episcopis quoque sui erant Va-
 falli, qui ob Feuda ab ipsis recepta
 iussi militare tenebantur. Quin et-
 iam Episcopus a Rege vocatus suas
 copias in hostem ducere debebat.
 Carolus Magnus supplicis populi sui
 precibus dedit, ut jure hoc acquisito
 cederet, & Episcopis onus proceden-

Hist. lib.

XLV. §. 26.

H h 3

di

di in aciem relaxavit, si modo milites suos mitterent. Verum salutare Decretum male servatum est, quippe, posteriore tempore sicut ante, Episcopos armatos, dimicantes, captos in bello occisosque videmus.

§. IX.

Ecclesiarum
Jurisdictio
Sæcularis.

Ut vero de bello taceamus, Jurisdictio temporalis illis sæculis Ecclesiis acquisita Episcoporum animos distrahere coepit in varia. Reipublicæ negotia ab Optimatibus tractari solebant vel in Comitibus generalibus, vel in Principum Curia, cumque Episcopi viri essent, literati utiliora obsequia Regibus præstabant quam Laici. Igitur Episcopis semper nova itinera erant suscipienda, nam nec Principis Curia in certo loco erat fixa, nec Comitibus publica in una civitate celebrari solebant. Si, ut hujus rei exemplum demus, Caroli Magni vitam in memoriam revocemus, eum modo citra, modo ultra Rhenum, jam in Italia, jam in Saxonia, hodie Romæ, post menses tres Aquisgrani videbimus, nunquam non magno numero Episcopos

pos post se trahentem, quos eorum
 Vasalli & Domestici sequebantur.
 Quanta temporis jactura! quanta
 mentis distractio! quando illi Episco-
 pi Diceceses suas visitabant? quando
 Verbum Dei populo prædicabant?
 quando necessariis scientiis vacabant?
 Curia quidem seu Conventus gene-
 rales Concilia dici poterant; sed non
 illa Concilia ex Canonum præcepto
 in qualibet provincia ab Episcopis vi-
 cinis sapienter olim celebrata. Erant
 vero totius Francorum Imperii Con-
 cilia nationalia, in quibus simul Ar-
 chiepiscopus Coloniensis, & Turonen-
 sis cum Narbonensi & Mediolanensi,
 Episcopi Italiae, Saxoniae, & Aquit-
 aniae confidere conspiciebantur. Id
 verum quidem, quod ideo Statuta in
 omnibus his provinciis sibi ipsis magis
 fuerint consentanea, sed Episcopis ra-
 ro in Ecclesiis suis præsentibus, vix
 unquam effectui dari poterant.

Conventus memorati proprie Co-
 mitia Reipublicæ & occasione Conci-
 lia Ecclesiastica erant, ne inutilis esset
 tot Episcoporum præsentia. Ergo

Hh 4

mate-

materia præcipua in illis discutienda ad Salutem Reipublicæ spectabat, nec tamen Episcopis abesse licebat, quia cum ceteris Optimatibus vocabantur. Inde illa temporalium & Spiritualium rerum commixtio Religioni maxime noxia originem duxit. Suo loco & tempore Regulas antiquorum Patrum de distinctione utriusque Potestatis, Ecclesiasticæ & Sæcularis retuli, & præter alia Synesii Epistolam, itemque celeberrimum Gelasii Papæ locum, toties deinde a posteris repetitum. Vidisti, studiosè Lector, hos Sanctos Doctores minime dubitasse, quin Deus, licet utraque Potestas non nunquam conjuncta ante Adventum JESU Christi legatur, infirmitatem humanam cognoscens, in novo Testamento potestatem Ecclesiasticam a Sæculari penitus separaverit, & sicut Supremi Principes, licet Dei Ordinatione instituti, nullam partem de novæ Legis Sacerdotio acceperunt, ita etiam Episcopis nulla Jurisdictio in res temporales a JESU Christo data fuerit.

Ita-

Hist. lib.
XXII. §. 45.
Lib. XXX.
§. 31.

Itaque Episcopi quoad sæcularia Principibus, sicut Principes quoad Spiritualia Episcopis, simpliciter subiecti sunt. Hæc fuere Sanctæ Antiquitatis documenta, quæ octavo Sæ-^{Hist. lib. XLII. §. 9.}culo in Epistola secunda Gregorii III. Papæ ad Leonem Isaurum data luculenter cognoscimus. Porro etiam Sæculo sequente Nicolaus I. Papa^{Nic. ep. 8. Conc. p. 324.} Imperatori Constantinopolitano scribens, *Priusquam advenisset Iesus Christus, inquit, invenimus aliquos fuisse Reges simul & Pontifices, qualis erat Melchisedech. Tum Dei institutionem imitatus Diabolus voluit, ut Imperato-*^{Hist. lib. L. §. 41.}*res Gentiles Summo Pontificatu quoque fungerentur. Sed post adventum Illius, qui vere Rex est & Pontifex, nec Imperatores jura Pontificum, nec Pontifices Imperatorum munus amplius invaserunt. Iesus Christus unam potestatem ab altera ita separavit, ut Imperatores Pontificum subsidio ad consequendum vitam æternam indigerent, & Pontifices Imperatorum legibus in vita civili & negotiis sæcularibus uterentur. Ita sentiebat Nicolaus Papa, quem*

Hh 5

nemo

nemo mortalium Sedis suæ jura neglexisse accusat.

§. X.

Utriusque
Potestatis
confusio.

Ex eo deinde tempore quo Episcopi ad principatum Sæcularem se evectos intellexerunt, atque in partem Regiminis Politici admitti, putarunt, sibi ut Episcopis illa jura convenire, quæ solum ut Principibus competebant. Reges judicare aggressi sunt non solum in tribunali Confessionis secretæ, sed etiam in Conciliis. Reges vero Jurium suorum rudes non obsistebant, quod in Carolo Calvo & Ludovico Ultramarino, ut omittam alios, notavi. Accessit in medio Sæculi octavi Regum consecratio, illa ætate introducta. Quippe cum Episcopi coronam Regibus imponerent, eis Dei nomine Regnum dare videbantur.

Hist. lib.
XLIX. §.
46.

LII. §. 12.
LV. §. 36.

Lib. XI.
§. 29.

Sed jam prius insolentem adversus Dignitatem Regiam molitionem literis mandatam invenio, quam ceteris omnibus antiquiorem puto, tunc nempe peractam, cum Episcopi Wambam, Visigothorum in Hispania Regem, in Concilio Toletano anno sex-

cen-

centesimo octogesimo primo a Regno deposuerunt, prætexentes, quod ei Pœnitentia publica fuisset injuncta, & habitus monasticus collatus, licet incio, nempe ob morbi subitam vim *lib. XLVII. §. 40.* sui ipsius impoti. Secundum exemplum habemus in Pœnitentia Ludovico Pio injuncta; unde Episcopi, qui eam dictaverant, sequi putabant, non licere Pœniteni Dignitatem Regiam repetere. At S. Ambrosio in mentem non venit, simile aliquid ex Pœnitentia Theodosii inferre. Quis vero dicere præsumat, S. Ambrosio, viro maximo, constantiam defuisse, qua auctoritatem Ecclesiæ propugnaret, aut scientia Canonum Gothis in Sæculo septimo & Francis in octavo existentibus inferiorem fuisse?

Bonifacius Comes, Africæ præfectus, æmulorum, quos in aula Imperatoris habebat, insidiis ad ultima *lib. XXIV. §. 51. 52. Aug. ep. 220.* consilia impulsus, arma arripit, propriam salutem defensusurus, & a S. Augustino, amico suo, consilium in re subita & ardua expetit. Respondet S. Doctor, salutaria monita ad corrigendos mores

mores tribuit, suadet; potentia sua prudenter & provide uteretur. Quod vero ad bellum, quod susceperat, spectabat, diserte denunciat, suum neutiquam esse hac super re consilia ipsi suggerere, nec decere, ut armorum ullam mentionem faceret. Noverat nimirum S. Augustinus officii sui limites, a quibus nec latum unguem recedere constituerat. Episcopi nostri, longe audacioris consilio, a Ludovici Pii partibus ad filios deficiunt, rebelles ad suscipiendum bellum civile excitant, quod Francorum Imperium pæne evertit. Non deerant, quæ ad defendendam causam suam speciose afferrent; imbecilli animi Principem esse Ludovicum, secundæ uxoris cupiditatibus obnoxium, unde totum Imperium turbaretur. At Episcopos pensare oportuisset, quanta mala ex præcipiti consilio secutura essent, & meminisse, non licere sibi supremo Principi velut humili monacho Pœnitentiam Ecclesiasticam præscribere.

Summi Pontifices jure merito existimantes, tantum sibi, quin & plus, pote-

potestatis esse quam Episcopis, brevi
 etiam Supremorum Principum cau-
 sas, non ut intercessores aut arbitri, *Hist. lib. LI.*
 sed tanquam vi officii & ad id ipsum *§. 24.*
 auctoritate præditi definire cœpe- *LII. §. 1.*
 runt. Quod revera non aliud erat,
 quam coronas, quibus vellent, dispen-
 sare. Ita Hadrianus II. Carolo Calvo
 prohibuit, ne Regnum Lotharii nepo-
 tis sui adiret, nec parum offensus est,
 quod Carolus nihilominus hoc Re-
 gnum occupasset. Memineris vero,
 amice lector, quanto vigore Hincma-
 rus huic Pontifici se objurganti re- *lib. LII. §. 8.*
 sponderit, cum ei nomine Procerum *Hincm. op.*
 Francorum rescriptit; Regna hujus *41.*
 Mundi bello & victoriis, non autem
 Papæ vel Episcoporum excommuni-
 catione parari. Et postea; *rogate*
Papam, ut cogitet, non posse ipsum si-
mul Regis & Episcopi munere defungi,
& Antecessores ipsius Ecclesiam non
Rempublicam rexisse. Item: Officium
Episcopi non est quemquam excommu-
nicationis fulmine ideo ferire, ut cui-
quam Regnum hujus Mundi vel detur,
vel auferatur, nunquam enim persuade-
bit

bit Papa, nos ad Regnum Cælorum pervenire non posse, nisi in terris Regem, quem ipsi nobis dare placuerit, receiverimus.

Hæc itaque ex conjunctione Episcopatus cum Principatu sæculari secuta sunt. Credebatur illis obscuris Ecclesiæ sæculis, præstare Episcopum esse & Principem quam Episcopum non Principem; sed non attendebant, qui ita judicabant, Principem nocere Episcopo, quod hodie in Germania & Polonia satis exploratum est. (*) Hic enim locum habet præclara Regula Hesiodi; magis prodesse dimidium quam totum. Sed quid ego Hesiodum commemoro? habemus ipsius JEsu Christi auctoritatem, docentis, pluris æstimandam esse virtutem

(*) Satis superque fuisset, si Fleurius tanti ponderis materiam problematice proposuisset, rem indefinitam reliquisset, & sententiam non rogatus non pronunciaisset. Inde etiam est, quod a Viro Clarissimo in *Reflex. & Princip. mel. part. III.* in ferendis judiciis temere præceps dicatur. Ceterum Fleurius, ubicunque, sua opinione, veritatem profert, nec Germanis, nec Italis nec Polonis nec, popularibus suis, Gallis parcat,

tutem solam, quam cum divitiis conjunctam.

In ista utriusque Potestatis confusione Sæculares quoque Jurisdictionis suæ limites transgressi sunt. Sæpe Optimates non requisito Episcoporum consensu Presbyteros in Ecclesiis sibi subjectis constituebant. Et Reges jam illa ætate, qua stirps prima in Galliis imperabat, de Ecclesiis Cathedralibus decernere præsumebant, quamvis eodem tempore in Conciliis ipsorum consensu celebratis libertas in Electione Episcoporum statueretur; namque Electionis forma semper servabatur. Doctissimus Florus, Ecclesiæ Lugdunensis Diaconus, scite notat, stante Imperio Romano nec Imperatores, nec Magistratus solitos fuisse sese in Electionem Episcoporum, tam parum ac in ordinationem Presbyterorum, ingerere. Nempe tunc Episcopis potestas sæcularis nulla erat, quam etiam in Imperio Græcorum nunquam obtinuerunt. (*) Verum

Hist. lib. 1

XXXII.

§. 44. 69.

Concil. Caro.

an. 535. c. 1.

Conc. Aurel.

III. c. 3.

post. Agob.

to. 1. p. 254.

Hist. lib.

XLVI.

§. 47.

(*) Ecce! quod Fleurius in Ecclesia Occidentali

rum in illis Regnis, quæ ex Imperii Occidentalis ruinis exorta sunt, tanta erat Episcoporum potentia, ut Regum interesset, de Episcoporum fide securos vivere. Unde in Electionibus consensus Principis necessario requirebatur. Nam in hac materia Juris fundamentum non in factis, sæpe Juri contrariis, sed in Conciliis, in Legibus & Actis publicis ponendum est. Quæ de Episcopis dixi, etiam servata propositione de Abbatibus accipienda sunt. Hi licet Titulo monasterii viverent & ex consequenti essent monachi, occasione tamen fundorum, quos possidebat Monasterium, ad conditionem Principum se se evectos videbant,

dentali factum non fuisse paulo ante exoptabat, in Orientali non evenit. Episcopi nunquam Principatum sunt consecuti. Quid vero emolumenti inde Ecclesiæ accessit? plane nihil, forsitan econtra plurimum damni. Nam cum nulla vel valde tenuis esset apud Græcorum Imperatores auctoritas Episcoporum & Patriarcharum, quos Sedi Patriarchali pro lubitu imponebant, removebantve, vilescendo Sacerdotio tandem etiam vera Fides in Ecclesia Constantinopolitana interiit.

debant, habebant Vafallos & milites, quos in hostes ducebant, sæpe in Aula versabantur, atque ad Regum Curias & Comitias vocabantur. Hinc iudicabit prudens Lector, quam difficile non solum huiusmodi Abbates, sed etiam ipsorum monachi, quorum aliquos semper itinerum socios habebant, Regulam observare potuerint, quantum eorum absentia Disciplinæ nocuerit, quantam animorum distractionem redditus e Regia creaverit. Cum deinde huiusmodi Abbates-Principes ad suscipiendas multas profectiones & magnos sumptus faciendos divitiis opus haberent, sua, quæ pollebant, auctoritate utebantur, ad obtinendas complures Abbantias, quas deinde, excusso omni conscientiae scrupulo, servabant.

Sed necdum hic stetit abusus. Episcopis Clericisve, quamvis non essent monachi, & proinde Abbatialis Dignitatis incapaces, Monasteria conferebantur; nam Commendæ ultimis demum Sæculis fuere introductæ. Tandem Reges Abbantias etiam

Hist. Eccles. Tom. XIV.

I i

Lai-

Laicis commiserunt, aut sibi ipsis reser-
 varunt, tantusque abusus a Sæcu-
 lo octavo usque ad decimum publice
 viguit. Proceres, nulla alia Institu-
 tione quam Principis gratia muniti,
 monasteria adibant, sedemque ibi cum
 uxoribus & liberis, Vassallis & familia-
 ribus, equis canibusque, figebant, con-
 sumentes maximam fructuum partem.
 Reliqua vero dabant pauculis mona-
 chis, ut saltem aliqua monasterii spe-
 cies esset, ibidem toleratis, quorum
 mores in dies depravabantur.

Idem malum in Oriente grassaba-
 tur, licet ejusdem origo contra Cano-
 nes non pugnasset. Monasteriis ple-
 risque ab Iconomachis, Infensissimis
 Cænobitarum hostibus, destructis,
 Imperatores & Patriarchæ Constan-
 tinopolitani, ut ea restaurarent, eo-
 rundem curam Episcopis aut viris Lai-
 cis potentibus commiserunt, additis
 mandatis; redditus custodirent, Bona
 alienata vindicarent, tecta reficerent,
 monachos congregarent. Atque ejus-
 modi Curatores *Charistarii* diceban-
 tur. Sed post breve tempus, cum
 Tuto-

Hist. l. LIX.

§. 16.

Tutores charitate pleni esse debuissent, facti sunt Domini avari, qui monachos ut mancipia habuerunt, omnes prope redditus ad suum ærarium traxerunt, tandem jus, quod sibi in monasteria competebat, etiam in alios transferre ausi.

§. XI.

Hos effectus producebant colla-^{Ecclesiasticarum} Divitiarum. ^{Divitiarum.} tæ Ecclesiis divitiæ, ambitionis Clericorum & Laicorum avaritiæ perpetuum in omnibus sæculis irritamentum, tunc præcipue, quando Clerici bonis moribus amorem & venerationem populi sibi non conciliant, quando Laicis oneri esse videntur, eaque obsequia spiritualia, quæ Fideles a Clericis, magnas opes possidentibus, expectant, non præstantur. Absoluta necessitas postulat, fundos destinari ad communes pro Religione Christiana sumptus faciendos, quod in omni alia, cujuscunque generis societas sit, requiritur. Necessariæ sunt opes, unde Clerici, Ecclesiis servientes, alantur, ædes extruantur, vel facta tecta conserventur, vestes Sacræ

& ornamenta comparentur, & præ-
 primis unde pauperes adjuventur. In
 primis jam sæculis sub Imperatoribus
 Ethnicis Ecclesia præter oblationes
 a Fidelibus sponte collatas, quibus
 nullum antiquius ei ærarium fuit, Bo-
 na immobilia possidebat. Verum

Chrys. hom.
85. in Matth.

Aug. Serm.

355. 356.

Possid. vit. 6.
24.

enimvero utinam Episcopi has opes
 onera & impedimenta necessaria sibi
 esse cum S. Chrysostomo arbitrati es-
 sent, & cum S. Augustino a cupidita-
 te divitias cumulandi fuissent alienis-
 simi!

At Episcopi nostri in Sæculo no-

Hist. lib.

XXII. §. 25.

lib. XXIV.

§. 39. 40.

Cap. 2. ann.

811. Concil.

Cabil. a. 813.

c. 6.

no ab avaritiæ nota absolvendi non
 sunt. Ex querelis enim regnante
 Carolo Magno contra ipsos allatis
 dispicimus, quod homines simplices ad
 relinquendum mundum eo consilio

Hist. lib.

XLV. §. 51.

XLVI. §. 5.

Boll. 5. Jun.

10. 19.

impulerint, ut Ecclesia opibus, qui-
 bus legitimi hæredes fraudarentur, di-
 tesceret. Sed etiam si mittamus illos,
 qui via illicita opulentiam quærebant,
 inveno tamen Episcopos, Sanctis ad-
 scriptos, quibus plus justo, nisi fallor,
 Bona temporalia augere curæ fuit.
 In vita S. Meinverci, qui S. Henrico
 Impe-

Imperatori coævus fuit, commentarius agrorum, ipsius industria Ecclesiæ acquisite, pæne omnem paginam implet.

Ecclesiarum thesaurus, puta, vas argentea, Reliquiarum arcæ, aliaque supellex pretiosissima Infideles, nempe Normannos in Francia, Saracenos in Italia, ad ea diripienda pellexerunt. Agrorum copia & juncta Dignitatibus Ecclesiasticis sæcularis potentia malorum Christianorum cupiditatem irritabant; unde Bona Ecclesiastica vi aperta invadebant, postquam Regia auctoritas cecidit, vel specie defensionis ea sibi usurpabant. Ex eodem fonte ambitus & simonia, perniciosissima vitia fluxerunt. Illud vero fidem nostram adversus scandala, præprimis Romana, quæ Sæculum decimum infamarunt, confirmare debet, quod Filius Dei, cum Ecclesiæ præsidium suum usque ad finem mundi pollicitus est, non promiserit, prohibiturum se, ne mali intrent, sed contra prædixerit, malos bonosque usque ad extremam separationem sem-

li 3 per

per fore permixtos. Non promittit omnibus Ministris, omnibusque Ecclesiæ Pastoribus, & ne quidem Pastorum omnium Capiti, vitæ Sanctitatem, (*) attamen potestatem Supernaturalem omnibus illis, qui in Sacrum Ministerium ritu a se præscripto intrarent, diserte promittit. Quemadmodum igitur nullo non tempore aliquos impios homines reperire fuit, qui corde ad Deum sincere non converso, & ceteris conditionibus requisitis carentes, Baptismum & Eucharistiam accipere non sunt veriti, ita etiam non defuere, qui, non vocati, manus sibi imponi petierunt, & his non obstantibus vere Presbyteri vel Episcopi fuere, sed heu! ad suum & sæpe gregis sui interitum. Ut paucis complectar omnia; sicut nullum de aliis criminibus, ita etiam de Sacrilégiis miraculo avertendis Divinum extat promissum. Ergo nec
Ser-

(*) Temere ergo egit Lutherus Ecclesiam ex moribus corruptis judicans, eumque Sectatores ipsius Doctrinæ Evangelicæ manifeste contraria docentem male secuti sunt.

Sergium III. nec Joannem X. aliosque, quorum vita flagitiosa Sacram^{Hist. lib.} Sedem conspurcavit, Legitimos Pon-^{LIV. §. 42.} tifices agnoscere non detrectemus, si^{49.} modo legitime ab Episcopis ordinati fuerint. Fatendum tamen, plus Ecclesiae profuturum fuisse, semper esse pauperem, quam tot periculis & ludibriis exponi. (*)

§. XII.

Tot malorum causa ex parte rur-^{Mores cor-} sus ignorantia extitit, postquam illa^{rupti.} vitium pæne commune evasit. Ubi perierat literarum amor, piorum tamen exempla & bonæ educationis vis effecerunt, ut boni mores adhucdum aliquamdiu servarentur, & virtus in pretio esset. Ita Romæ, sedente Agathone Papa, exeunte Sæculo septimo, vivebatur. Sed ignorantiae tenebris omnia denique involventibus abjectum est exercitium bonorum operum & disciplina sancta, cujus præstantiam

Li 4   tiam

(*) Nisi forte istud opponi possit Fleurio; illos qui contempserunt Ecclesiam divitem, etiam, vel multo magis, contempturos fuisse pauperem.

tiam nemo noverat. Unde ut notaveris, Lector, exeunte Sæculo IX. post Nicolai & Hadriani II. tempora usque adeo corruptio invaluit, ut circa medium Sæculi XI. Germani scientiis & Disciplina Ecclesiastica Italis magis instructi, quales Gregorius X. & Leo IX. erant, ad lucem Ecclesiæ Romanæ afferendam vocandi fuerint. Ignorantia ad nullam rem utilis est. Et nescire me fateor, ubi illa insectia reperitur, qua, ut non nulli jactant, virtus custoditur. Illud vero me non fugit, quod in Sæculis obscurissimis, atque inter Gentes rudissimas etiam maxime vitia teterrima, quæ omnes Boni abominantur, regnasse exploratum sit. Cujus rei aliqua argumenta, arrepta occasione, retuli; sed omnia & luculentius memorare non ausim. Nempe concupiscentia singulis hominibus innata, nisi ratione humana & Divina gratia coerceatur, in funestos effectus nunquam non prorumpit.

Unum est vitiorum genus, cujus per hæc Sæcula in Oriente tantum exempla invenio, videlicet impietas & manifestus

nifestus Religionis contemptus. Notasti, sine dubio, & horruisti, amice *Hist. lib. XLIX. §. 17.* Lector, juvenem Imperatorem Michaelem, Theodoræ filium, sacrilege ludentem, per plateas urbis Constantinopolitanæ cum compotatoribus suis discurrentem, Sacris vestibus indutum, solemnes Christianorum preces, ceteras Ecclesiæ Cæremonias, ipsumque terribile Sacrificium simulantem. Hæc Photius pro tempore *lib. LI. §. 43.* Patriarcha cernebat, & tolerabat, quod ei Concilii octavi Patres improbarunt; unde nequissimus homo impio Imperatore multo pejor fuisse probatur. Nam Imperator juvenis erat infaniens, raro non ebrius, perverforum affectuum impetu abreptus; at Photius solerter improbus, omnibus per otium pensatis, quod deinde videbatur, vel agebat, vel omittebat, summo ingenio præditus, suo Sæculo eruditorum princeps, hypocrita omnibus numeris absolutus, si verba spectentur Sanctus, si facta sceleratissimus.

Alterum quoque impietatis genus ipso auctore invecum apparet, cum Dominis suis usque adeo adulari veteratorem non puduit, ut Principes defunctos, talem honorem nullatenus *Hist. l. LIII. §. 3. Sup. l. XIV. §. 15.* meritos, canonizaret, iisdem Ecclesias consecraret, & Festos dies institueret. *Hist. l. LX. §. 13.* Hunc cultum impius exhibuit Constantino mortuo, Imperatoris Basilii Macedonis filio primogenito, ut patri orbato solatium afferret, hac in re illos imitatus, qui Idololatriæ parentes extitere. Eodem honore Constantinus Monomachus Zoem Imperatricem, cui Imperium in acceptis referebat, prosequi molitus est.

§. XIII.

Clericorum
Incontinentia.

Tria vitia, quibus Ecclesia Occidentalis funestis his temporibus afflicta est, fuere Clericorum incontinentia, rapinæ & latrocinia Laicorum, tumque tam Clericorum, quam Laicorum Simonia, ignorantia fructus pessimi. Obliti erant Clerici, quam sublimis esset Professionis suæ Dignitas, & quam solido fundamento continentia Clericalis Disciplina nitetur.

Just. Apol. p. 61.

tur. Nesciebant, in primordiis Religionis Christianæ nullam aliam, quam Angelicam hanc virtutem in Fidelium moribus majore splendore enituisse, quam Fidei Defensores Gentilibus ostentabant, tanquam clarissimum excellentis Doctrinæ argumentum. *Apol. Athen. c. 36.* Cum igitur viri feminæque magno numero Ecclesiæ nunquam defuerint, qui servato perfectæ continentiae proposito se ipsos Deo consecrarent, nihil rationi magis consentaneum erat, *Aug. ver. rel. c. 3. n. 5.* quam ex optimo & integerrimo Christianorum ordine Altaris Ministros deligere. Prompte utique & expedite Ecclesiæ servire poterant viri ab *Hist. lib. III. §. 38. 47.* omni cura rei familiaris liberi, & non divisi, ut S. Apostolus loquitur, sed tantum solliciti, quomodo Deo placerent, toto conatu orationi Literarum Sacrarum studio, Prædicationi *1. Cor. 7. 32. 33.* Verbi Divini, & operibus Charitatis incumbentes. Hinc etiam, carissime Lector, notaveris, Sanctam Cælibatus Disciplinam inter Clericos superioris Ordinis pro varietate temporum magis minusve accurate, semper tamen fuisse servatam.

At

At Clericis nostris in nono & decimo Sæculo Lex ista jugum intolerabile videbatur. Plurimorum Clericorum labor eo propemodum absoluebatur, quod Psalmos canerent, quos non intelligebant, & in cæremoniis externis occuparentur. Ceterum cum moribus Laicorum viverent, crediderunt, sibi quoque licitum esse uxores accipere, & pessima multorum aliorum exempla cupientibus opinionem indiderunt, Leges continentiam imperantes tyrannidem esse non ferendam. Græci primo hoc frenum excusserunt, cum exeunte Sæculo septimo in Concilio Trullensi Canonem condiderunt, quo Presbyteris permittebatur uxores suas retinere, ut hodieque retinent, prætexentes Canonem Carthaginensem, cujus sensum non penetrabant, atque scandala apud Latinos frequentissima. Nemo autem prior malæ rei publicæ cum in Occidente exemplum dedit, illo Parocho Diœcesis Catalaunensis, quem, uxorem coram toto populo sibi fociare volentem, viri timentes Deum cohi-

Hist. l. XL.
§. 49.

Hist. l. LIV.
§. 20.

cohibuerunt. Usque adeo probi omnes nuptias Clericorum execrabantur. Hodieque, nullus dubito, si quis Presbyter horrendum matrimonium moliretur, gravissimas poenas in utroque foro dare cogeretur.

§. XIV.

Latrocinia inter populares ferme Bella Civilia.
perpetua barbararum gentium e Septentrione advectarum tristia erant vestigia. Tanti mali originem, Ludovico pio segniter imperante, notavi, & progressum sub ejus Successoribus retuli. Sane obstupescendi locus est, quod homines Christianam fidem professi prima Religionis vitæque civilis elementa ignorarent, & licitum sibi crederent, arma in cives sicut in hostes externos arripere. Civilis societatis fundamentum est & ratio primaria, vi & armis rejectis, legibus se subjicere & arbitrio Judicum, qui leges custodiri curent; Christianæ vero Religionis principium & finis est charitas, quæ non solum proximo suo ullum malum inferre prohibet, sed etiam omne bonum, quod possumus
exhi-

Hist. l. LIX.
§. 38.

exhibere, jubet. Quid ergo de Christianis sentiendum, quamcunque injuriam, quam a fratribus suis accepisse putarent, cædibus & incendiis ulcisci semper paratis, & justitiam non a Judicis sententia, sed ab acie gladii sui expectantibus?

Legisti, amice, frequentissimos questus & hortatus, adversus grassatores in Conciliis Episcoporum & Procerum occurrentes. Novum illorum temporum ignorantiae argumentum! nam simplices certe esse oportebat, qui credebant, scriptis exhortationibus, aut Doctrina ex Sacris paginis vel Patribus recitata, arma e manibus furiosorum bello & cædibus assuetorum excuti posse. Sed necessaria & efficax medicina fuisset, Regia auctoritate novas Leges condere, quibus olim Græci Romanique & omnes gentes politiores utebantur. Sed ubi illa ætate Legislatores invenire fuisset, quorum sapientia ad ejusmodi Leges instituendas, & eloquentia vel potestas ad easdem stabilendas suffecisset.

Inte-

Interim Ecclesiæ Disciplina peribat, & mores Fidelium magis magisque pervertebantur. Viri nobiles, in Arcibus & Munimentis suis residentes, Ecclesias doctrinam Episcopi audituri non adibant. Ad Monachos in vicinis monasteriis officium Divinum peragentes se conferebant, aut satis ipsis erat Capellanorum suorum, vel Parochorum, Vasallis suis præpositorum, Missis interesse, quos putabant suo arbitrio in officio confirmari vel dimitti posse. Quin etiam decimas aliosque Ecclesiarum redditus ad suum trahebant ærarium. Episcopis nec illos Presbyteros errantes corrigere, multo minus ipsos Optimates, ut Episcopos decet increpare, nec Dioceses visitare, nec ad Synodum celebrandam congregari licebat. Quin sæpe ad arripienda arma, quibus se & agros Ecclesiæ adversus Optimates invasores defenderent, compellebantur.

§. XV.

Simoniam quoque ignorantia par- Simonia.
tum illis sæculis omnino fuisse arbitror.

*Act. 8. 18.
Et.*

tror. Viro docto & solide Christiano nunquam in mentem veniet, Religionē abuti velle ad acquirendas divitias. Facile enim intelliget, hanc Virtutem altioris esse ordinis, nec ab ea nobis terrena, sed cœlestia Bona proponi. Ipse Simon S. Petro pecunias offerebat, quia cœlestem hanc Doctrinam non capiebat, nam nihil aliud expetebat, quam ut hominibus donum miraculorum communicare posset, unde ipse omnes in sui admirationem raperet, & maximam auri vim cumularet. Quo rudiores & agrestiores homines sunt, eo magis bonis temporalibus moventur, ac in iis summam felicitatem constituunt. At bona spiritualia & invisibilia stupidis bellissimæ Chimærae esse videntur, quas ridet, nec aliud Bonum solidum, quam quod manibus suis contingere valent, existere arbitrantur. Hinc etiam non aliud mihi in historia occurrit tempus, quo Simonia atrocius grassata sit, quam decimo & undecimo obscurissimis sæculis. Principes, qui jam diu Electiones Episcoporum in sua habebant,

bant potestate, plus pecuniæ offeren-
tibus Episcopatus & Abbantias vende-
bant, & Episcopi, ne data pecunia
sibi periret, pro nata occasione de-
inde compensatione utebantur, acce-
pto pretio Presbyteros ordinantes,
Ecclesias consecrantes, aliaque ad
officium Pastorale pertinentia admi-
nistrantes. Lege Sermonem Silve-
stri II. Papæ ad Episcopos directum. *Hist. lib.*
Homines, qui Fidei veritate leviter *LVIII.*
tanguntur, ex nihilo sapientissime ali- *S. II.*
quid facere sibi ipsis videntur, cum *Mabill. ann.*
voces pronunciando & cæremonias *to. 2. p. 239.*
peragendo magnas opes congerunt,
aliorumque Sacramenta gratis confe-
rentium simplicitatem derident.

Porro Simonia nullo non tempo-
re perniciem attulit Christianæ Disci-
plinæ & morum Doctrinæ, cujus Re-
gula prima est, divitias contemnere,
& abjicere, aut saltem affectum ad ea,
quæ possidemus, dimittere. Quis
enim Doctrinam usque adeo sublimem
Fideles docebit, si illi, quorum esset
alios docere, eam ignorent? id est, si
ipsum Sal terræ corruptum sit? Quis

Hist. Eccles. Tom. XIV.

Kk econ-

econtra divitias non appetat, si primas Dignitates & subsellia non scientiæ, non virtuti, sed pecuniæ & favori obtingere viderit? Ita vitioso & funesto circulo ignorantia ac cordis corruptio Simoniam pariunt, & Simonia vicissim ignorantiam & virtutis contemptum fovet.

§. XVI.

Hinc etiam tria hæc vitia Simoniam, Optimatum latrocinia, & Clericorum incontinentiam Viri Sancti undecimi Sæculi majore præ ceteris virium conatu oppugnabant; sed ignorantia antiquæ Disciplinae causa fuit, quod in electione congruæ medicinæ erratum fuerit. Duo ad tollenda tanta mala in Ecclesia supererant remedia, poenitentia, & censuræ in illos, qui poenitentiam recipere detrectarent. Poenitentia Canonicae usus, cujus exempla retuli, adhuc dum sub finem Sæculi undecimi vigebat, & tantum abest, ut quisquam eam plus æquo rigidam esse conquereretur, ut potius non nemo querelas moverit, quod recentiores & nullius aucto-

Pœnitentia.

Alex. II. ep.
29. 30. &c.

Petr. Dam.
Opusc. VII.
c. 10. 11.

auctoritatis Canones antiquum pœnitentiæ rigorem relaxarent. Sed opinio nescio quo fundamento invaluerat, quodlibet peccatum ejusdem speciei nova pœnitentia esse delendum, ita ut si, exempli gratia, unum homicidium pœnitentia decem annorum esset expiandum, ad expianda decem homicidia centum annorum spatium requireretur. Quod pœnitentiam impossibilem & Canones ridiculos faciebat. Hinc aliter hæc explicabant Veteres. Nolim inficias ire, ob majorem peccatorum ejusdem speciei numerum non nihil additum fuisse ad rigorem pœnitentiæ, quæ Episcoporum arbitrio & prudentiæ nunquam non relinquebatur, sed denique humanæ vitæ brevitati accommodabatur, & nemini, nisi ob quædam enormia crimina pœnitentia perpetua injungebatur.

Ex quo pœnitentia nimium ex-*Hist. lib.*
tensa quibusdam impossibilis effecta *LVIII.*
est, succedere compensationes, qua-
§. 52.
les in Decreto Burchardi, & in Pe-
tri Damiani Scriptis leguntur, nem-

Petr. Dam. vit. SS. Rod. & Dom. c. 8. 10. pe Psalms, Genuflexiones, flagella, eleemosynæ, peregrinationes, quæ omnia sine sincera cordis conversione peragi possunt. Ita aliquis Psalmos recitans, aut humeros flagellis proscindens, & paucis diebus plurimum annorum pœnitentiam redimens, neutiquam illum fructum, quem illa produxisset, referebat. Quippe non satis longa & frequenti reflexione compunctio cordis excitabatur, aut confirmabatur, mala consuetudo non destruebatur, non satis longo tempore malæ occasiones devitabantur, non satis temporis virtutibus vitio consuetudo contrariis acquirendis concedebatur, quia hæc omnia Genuflexiones aut orationes vocales non præstabant. (*) Pœnitentia a tertio peracta multo minus proderat, & verbera, quibus se Sanctorum monachorum

(*) Quamvis in his piis operibus & exercitationibus externis vera cordis conversio non sit posita, sunt tamen signa & sinceræ pœnitentiæ indicia. Sed Fleurio secundum antiquam Disciplinam non satis est, peccatorem sincere emendationem promittere, & opera sibi injun-

rum aliquis pro alio affligebat, non
 erant congrua illi peccatori medicina.
 Non enim peccatum ita se habet, ut
 contractum æs alienum, a quo libera-
 tur debitor, etiamsi alius pro ipso, &
 quocunque demum modo, solverit, sed
 morbus est, non in alieno, sed in pro-
 prio peccatoris corpore curandus.
 Unde in Concilio Nationali, in Anglia
 anno septingentesimo quadagesimo
 septimo celebrato, poenitentia ab alio
 peracta damnata est, addita memora-
 bili causa; quod si poenitentia per
 alium impleri posset, divites facilius
 quam pauperes contra claram Evan-
 gelii Doctrinam salvarentur.

tom. 9. Conc.
 p. 1565.
 Hist. lib.
 XXXVIII.
 §. 14.

Abusibus accenseri debet poeni-
 tentia coacta, cujus exempla in Hi-
 spania Sæculo septimo invenio. Præ-
 terea Episcopi, cum complures pec-
 catores poenitentiae jugo collum nol-
 lent submittere, delatis ad Comitum
 querelis Principes rogarunt, ut per-
 K k 3 vica-

Concil. Tol.
 6. Hist. lib.
 LIV. §. 23.
 24.

cta peragere, sed requirit, ut Pœnitens ante
 Absolutionem per congruum & sufficiens tem-
 poris spatium se peccato actu renunciasse com-
 prober.

Conc. Trib. vicaces potestate sæculari ad eam re-
an. 895. c. 2. cipiendam compellerent. Profecto
 hi viri non perspiciebant Pœnitentiæ
 naturam, quæ in dolore & conversio-
 ne cordis posita est. Ita enim pecca-
 tor, qui, ut Divinæ Justitiæ satisfaciat,
 ultro a se ipso pœnas exigit, eodem
 loco habitus fuisset, ac latro, qui
 ab humano Iudice invitus plectitur.

Hist. lib. LI. §. 8. In censum pœnitentiæ coactæ illud
Nic. I. ep. 66. refero, quod Episcopi reis non pœni-
 tentibus prohibuerint, ne carnibus ve-
 scerentur, ne lineis vestibus uteren-
 tur, & præter multa alia similia ne
 equitarent. Si rei Episcopis obse-
 cuti fuerunt, admiror non pœniten-
 tium docilitatem, si morem non ges-
 serunt, admiratione digna est Episco-
 porum simplicitas.

§. XVII.

Alterum adversus vitiorum tor-
Censuræ. rentem in Sæculo X. remedium erat,
 contumaces excommunicare aliis-
 ve Censuris Ecclesiasticis coercere.
 Optimum revera remedium! sed quia
 modus non servabatur, effectum est
 inutile. Censuræ illis solum pœnæ
 sunt;

sunt, qui eas pertimescunt, quid enim profit, Judæo, vel Mahometano, ingressum Ecclesiæ vel usum Sacramentorum interdicere? Si ergo Christianus tam improbus est, ut Censuras spernat, aut tam potens, ut impune violet, iis irritatur & non corrigitur, quia poenarum spiritualium nullum aliud fundamentum, quam Christianorum fides & Auctoritatis Ecclesiasticæ reverentia est. (*) Aliter circa poenas temporales res se habet; quia omnis homo sua natura bonorum suorum, libertatis, & vitæ jacturam perhorrescit.

Secundum hanc Regulam Veteres poenas Spirituales prudentissime adhibebant. Nam nunquam magis Disciplinæ exactissimæ rigor, quam tempore primarum persecutionum viguit. Cum enim omnes, qui Fidem Christianam suscipiebant, bona voluntate diu ante probati converterentur,

K k 4 doci-

(*) Nihilominus hujusmodi improbos, si non ad propriam emendationem, saltem ad exemplum aliorum & terrorem excommunicari oportet.

docilem animum afferebant, & suis Præpositis obedientes erant. Si quis obedire gravaretur, huic plena libertas erat ad Gentiles revertendi, quin eum ullus respectus humanus retineret, & sic Ecclesia membro putido liberabatur. Verumtamen etiam illo

Cypr. Serm. de laps.

Aug. III.

contr. Parm.

c. II. n. 8.

Ecclesiæ tempore, quantum fieri poterat extremum hoc malum cavebatur, & Ecclesia in sinu suo etiam indignos Pastores non nunquam tolerabat, ne periculo solvendi Communio-
nis unitatem exponeretur.

Postquam Ecclesia tanta sumpsit incrementa, ut in Imperio Romano major Christianorum, quam Gentilium numerus esset, multo parcius potesta-

ibid. n. 13.

14. &c.

te excommunicandi usa est. Et a Sancto Augustino non novam Disciplinam, sed antiquam Traditionem accipimus, quod Ecclesia peccata multitudinis toleraverit, & poenis Canonicis solum in privatos animadvertit. Nempe quando unus malus in medio multorum bonorum degebat, verisimile erat, vel ipsum Ecclesiæ præcipienti obtemperaturum, vel totam

tam Fidelium frequentiam sibi adversariam habiturum. Quando vero, subjungit S. Doctor, *improbis unus tanta est Auctoritatis, ut populum seducere valeat; vel si ipsa multitudo peccaverit, nihil aliud agendum restat, quam coram Deo in gemitus effundi, & omnes, neminem nominando, ad morum emendationem exhortari captatis illis occasionibus, in quibus populus ad poenitentiam facilius moveri solet, ut si forte calamitas communis premat.*

Sapientissimis hisce principiis innixus Julius Papa suscepta S. Athanasii, quem Adversarii persequabantur, defensione, pro ejus causa epistolas scripsit. Pari modo Innocentius *Hist. l. XII.* Papa S. Chrysostomo favebat; sed *§. 4. 24. Lib. XXI.* caute & provide illos Episcopos, qui *§. 49. 50.* sanctissimos viros contra fas damnaverant, nec deposuerunt, nec excommunicarunt, quod scirent, obstinatos imperata non facturos, & auctoritatem Pontificiam sine spe fructus periculo exponere nollent. Multo minus Ecclesia illa ætate Imperatores excommunicare solebat, ne quidem

Hæreticos aut Ecclesiæ Persecuto-
Lib. XVI. res, quales Constantius & Valens fue-
 §. 48. rant. Quin etiam S. Basilius coram
 Altari Valentis Oblationem recipere
 non est dedignatus. Nimirum cla-
 rissime cognoscebant Ecclesiæ Pasto-
 res, quod intempestivus rigor sine ullo
 emolumento Principum animos exa-
 cerbasset. Ex historia quidem doce-
 mur, Theodosium a S. Ambrosio ab Ec-
 clesiæ ingressu fuisse exclusum; quia
 nempe lenissimam Principis indolem
 non ignorabat, eumque tali rigore ad
 salutarem poenitentiam adduci posse
 sciebat.

Verum intellectu assequi non pos-
 sum, quid emolumenti sperare potue-
 rit Nicolaus I. Papa literis acerbis ad
Nicol. I. ep. Michaellem Imperatorem, Photii de-
8. 9. Hist. fensorem datis, præsertim illa commi-
lib. I. §. 41. natione, se Imperatoris epistolam in-
 52. spectante populo Romano igni tradi-
 turum. Num nesciebat hunc Princi-
 pem non impium modo, sed & juve-
 nem esse stultissimum, ut superius no-
 tavimus? Quid vero profuit in Pho-
 tium Censuris agere, quem Papa audaci-
 cissi-

cissimum & potentissimum sciebat? (*)
 Exinde igitur, scilicet in medio Sæ-
 culi IX. sapientis discretionis, qua usi
 fuerant Veteres, oblivio subierat. (**)
 Quasi vero solis vocibus prolatis vel
 scriptis omnia confici potuissent, ma-
 la inde secutura non pensabantur.
 Tunc etiam antiquæ excommunica-
 tionis Formulæ utpote frequentissi-
 mæ exoleverunt, & additæ sunt novæ,
 quo majorem terrorem incuterent.
 Adjuncta nomina *Core*, *Dathan*, *Abi-
 ron* & *Judæ*, ac omnes maledictiones
 Psalmi centesimi octavi. Tunc cœ-
 pit Ritus extinguendi lumina & cam-
 panas pulsandi. Videor mihi conspi-
 cere

(*) Id de Excommunicatione cum anathe-
 mate solemnī Ritu pronunciata accipiendum vi-
 detur. Nam Photium Excommunicatione Juris
 a Fidelium Communionē separari oportuisse si
 Fleurius negat, nimius est.

(**) Adversarius Fleurii affert exempla con-
 traria. Nempe Theodorum Papam in Paulum &
 Pyrrum Patriarchas Constantinopolitanas Ana-
 thema pronunciasse. Lib. XXXVIII. §. 45. Item
 S. Martinum I. in Cyrum Patriarcham Alexandri-
 num & Sergium Constantinopolitanum, §. LIII.
 Rursusque Felicem Papam in Acacium Constan-
 tinopolitanum, Lib. XXX. §. 16. &c.

cere virum senem viribus destitutum, qui, cum se a filiis suis sperni cernat, & de lectulo surgere ad eos castigandos, ut ante solebat, non valeat, quid sub manu est in insolentes conjicit, ut impotenti iræ satisfaciatur, simulque voce, qua potest, concitatissima diras omnes, quotquot memoriam subeunt, imprecatur. (*) Magis magisque ab antiquorum moderatione Sæculo decimo & undecimo discessum. Episcopi non tam bonum malumve Censurarum effectum, quam suam potestatem & Juris rigorem perpendebant, ac si quodam fato ad inferendas poenas Canonicas illis omnibus, qui iis digni essent, fuissent compulsi. Non cogitabant, hæc fulmina spiritualia frustra in rebelles intorqueri, qui ea non expavescunt, & sic contumaces non tantum non emendari, sed peiores fieri, cum iisdem nova crimina perpetrandi ponatur occasio.

Cen-

(*) Absit ut hanc Reflexionem Fleurii vel singula in hac Dissertatione ab eo acerbius dicta approbem. Omnia tamen candide reddo, ne Auctoris mei sensum vel verba truncasse videar.

Censuras, quæ Disciplinam stabilire deberent, eidem inferre perniciem, cum malorum omnium maximum, schisma, inveherent, & Ecclesiam tela justo crebrius jaculando inermem effici. (*) Denique si quis omnes peccatores de gremio Ecclesiæ expellere moliretur, idem facturum, quod factus Rex, qui maximam populi sibi subditi partem noxiam gladio vindice interimeret, non cogitans, homines propediem, quibus imperet, defuturos. Tristes mali principii effectus, amice Lector, in iis, quæ historia Ecclesiastica exinde docebit, deprehendes.

Summi Pontifices, quod inficiari nemo potest, suæ ætatis præjudicia secuti, frequentius quam ceteri Episcopi Censuras adhibuerunt, freti suæ Sedis Auctoritate, aliunde maxima, & ultra antiquos limites falsarum Decreta-

(*) Hic sentit Fleurius cum Ovidio Nasone:

Si quoties peccant homines sua fulmina mit-

tat

Juppiter, exiguo tempore inermis erit.

Ovid. L. II. Trist.

cretalium licentia extensa. Pontifices, inquam, summis dotibus & virtutibus conspicui, atque ad restituendam Disciplinam Ecclesiasticam ac Sacrae Sedis honorem post Sæculi decimi opprobria vindicandum zelotissimi, omnium maxime ab antiquorum moderatione deflexerunt, quam vel non amplius noverant, vel sui ævi moribus convenire non credebant, & tandem Gregorius Septimus plus quam ullus Antecessorum suorum Censurarum rigorem auxit. Hic Papa, magno animo natus, & sub exactissima Disciplina monastica educatus, ardentissimo zelo Ecclesiam a vitiis, quibus infectam conspiciebat, præprimis a Simonia & Clericorum incontinentia, purgare cupiebat; sed in obscurissimo sæculo plena luce destituebatur ad deligendas regulas, quibus vehementissimo zelo moderaretur, & non nunquam qualemcumque splendorem pro solidæ veritatis luce deceptus recipiens, inde conclusiones summe periculosas intrepide inferebat. Prima ei Regula fuit, virum, ceteris

ceteris præpositum, teneri ad puniendā delicta subditorum omnia, quæcunque ad ipsius notitiam pervenirent, nisi se ipsum omnium criminum participem facere vellet. Nihil in ipsius Epistolis occurrit frequentius quam illa Prophetæ verba: *Maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine*, id est, qui Deo jubente ad conterendos inimicos ejus non accingitur. Hoc nixus fundamento Gregorius Papa, ut primum ei Episcopus Simonia, vel alterius criminis reus delatus fuerat, eum Romam vocabat, non venientem primo suspendebat ab officio suo, secundo contumacem excommunicabat, & perseverantem a Sacerdotio deponebat, Clericis populoque ne ipsi obedirent prohibebat, addita excommunicationis comminatione, alium Episcopum eligere præcipiebat, Clericis illius Ecclesiæ cessantibus, alium Episcopum ipse constituerebat. In hunc modum egit contra Guibertum Archiepiscopum Ravennatem, qui cum se ipsum Papam* eligi opera Regis Henrici esse-
Antipapam.
cit,

Jerem. 48.

10.

cit, Gregorio par pari reddidit. Ceterum horresco legens Gregorii septimi epistolas, & videns excommunicationis fulmina undique & continuo ruere, Episcoposque in Longobardia, in Germania, in Francia depositos.

§. XVIII.

Malum ingentem in modum auctum est, quod Gregorius VII. jus infligendi poenas spirituales jure inferendi poenas temporales, ad Pontificem non pertinente, confirmare intenderit. Alii ante Gregorium eandem viam tentaverant. Notavi, Episcopos brachii sæcularis auxilium expetiisse, ut peccatores ad subeundam poenitentiam compellerent, & Papas ante annos plus quam ducentos de Jure Regnorum auctoritate Ecclesiastica voluisse decernere. Gregorius VII. has regulas amplexus, & plus ultra progressus, publice asserere non dubitavit, sibi Papæ Reges Ecclesiæ rebelles deponendi potestatem esse, quam Jurisdictioni Fideles excommunicandi superstruebat; quia excommunicati vitandi sunt, nullum cum iis habent-

Regum depositio.

habendum commercium, nec iis colloquendum, & ne quidem, jubente Apostolo, *Ave* eis dicendum. Ergo Rex excommunicatus ab omnibus deferendus est, non amplius licet ei obedire, non mandata recipere, non ad eum accedere; ab omni Christianorum societate exclusus est. Equidem Gregorius VII. de hac Quæstione nullum Decretum edidit; id Deus non permisit. In nullo Concilio, in nulla Epistola Decretali diserte pronunciavit, Jus esse Pontifici Reges deijciendi, sed hanc propositionem certam ac constantem esse præsumpsit, sicut quasdam alias, æque ac istam debili fundamento nixas, quas ipse extra dubium positas credebat. Paucis, omissa quæstione Juris agere coepit, & destinata exequi.

Fatendum etiam, cunctos illa ætate his præjudiciis usque adeo inhæsisse, ut Henrici Regis * Fautores * compulsi sint dicere, Supremos Principes excommunicari non posse. At Gregorius VII. facile demonstrabat, potestatem ligandi atque solvendi

2. Joa. 10.

Greg. IV.
ep. 2. hist. lib.
LXII. §. 36.
Henrici IV.
Imperatoris.

Hist. Eccles. Tom. XIV.

L1 Apo-

Apostolis datam, esse universalem, qua tam parum Principes, quam privati eximerentur. Error vero in eo positus erat, quod Gregorius inde conclusiones exorbitantes erueret; videlicet ex eo, quod Ecclesiæ esset de causis spiritualibus judicare, multo magis eidem competere, de temporalibus judicare. Minimum Exorcistam Imperatore superiorem esse, quia Dæmonibus imperaret. Regnum esse opus Diaboli, superbiæ humanæ superstructum, contra Sacerdotium

Hist. lib. L. opus esse Divinum. Tandem abjectissimum Christianorum, virtutis

§. 34.

amantem, verius Regem esse quam Regem criminibus oneratum, quod hujusmodi Princeps non amplius Rex, sed Tyrannus esset. Effatum, quod

Nic. I. epist. advent. to. 8.

Conc. p. 478.

Conc. Apost. lib. VIII.

c. 2.

olim Nicolaus I. Gregorio VII. antiquior protulerat, atque ex libro Apocrypho Constitutionum Apostolicarum, ubi ipsa verba leguntur, excerptum videtur. Potest quidem huic propositioni sensus bonus tribui, si dicatur esse *Hyperbole*, ut quando dicimus, hominem impium esse non hominem.

Sed

Sed secundum sensum hujusmodi Hyperbolicæ dictionis in actu operari non licet. Nihilominus hoc posito fundamento Gregorius VII. Regulam universalem statui posse putabat, ad servandum legitimum rerum ordinem Ecclesiæ esse Coronas distribuere, & Reges judicare. Præterea arbitrabatur, omnes Principes Christianos Ecclesiæ Romanæ Vasallorum vinculo esse adstrictos, cui sacramentum fidelitatis præstare & tributum solvere tenerentur. Argumenta, quibus ipse innixus Romanum Imperium & pleraque Europæ Regna sibi Vectigalia facta esse affirmabat, suo loco retuli.

Hist. lib.
LXIII.

Jam quæ ex his principiis sequantur videamus. Regnat Princeps, corona indignus, plurimorum criminum reus, qualis erat Henricus IV. Rex Germaniæ, non enim ego is sum, qui nocentem defendere cogitet. Vocatur Romam, ubi vitæ suæ rationem reddat, non venit. Sæpius frustra vocatum Papa excommunicat, ille Censuram contemnit. Papa contu-

L1 2

macem

macem Regia Dignitate exutum pronunciat, Subditos populos a fide iurjurando data absolvit, prohibet ne excommunicato obediant, licentiam concedit, quin imo jubet tanquam Solio vacante alium Regem eligere. Quid inde eveniat? nisi Seditiones, bella civilia in Republica, Schismata in Ecclesia? Regem depositum Censuræ non repente usque adeo miserabilem efficient, ut non aliqua saltem populi pars Domini carissimi fortunam sequatur, supererunt copiæ, munitæ urbes, bellum æmulo inferet, ut Henricus Rudolpho. Uterque Rex Episcopos divisos suis addictos partibus habebit. Episcopis priori Regi faventibus, & Papæ insensis prætextus neutiquam deerit, quo Papam accusent, & Summo Pontificatu indignum proclament. Eum bene maleve deponent, Antipapam creabunt, qualis Guibertus fuit, quem Rex, ipsius Defensor, valido cinctus exercitu in Sacræ Sedis possessionem immittet.

Sed

Sed progrediamur. Rex depositus non amplius Rex est. Demus hoc interim Adversario. Ergo si ut Regem se nihilominus gerat, Tyrannus est, id est, manifestus Reipublicæ hostis, quem jugulare, non modo, cui-cunque libet, licet, sed etiam expedit & pulchrum est. Si ergo adsit unus in Regno fanaticus, qui forte in Plutarcho vitam Timoleonis aut Bruti legerit, & putet supremum gloriæ apicem se consecuturum, si patriam a Tyrannide liberet, aut exempla in Sacra Pagina relata in se quoque cadere posse existimet, credatque, se velut alterum *Aod* aut *Judith* ad salvandum populum Dei a Deo vocari, vita Regis ab arbitrio stulti hominis pende-bit, qui facinore immortalī memoria digno, gratiam Summi Pontificis ini-re, & si in ipso conatu, vel re peracta opprimatur, Martyrii coronam ad-i-pisci, festinabit. In historia ultimo-rum sæculorum nimis multa, eheu! funestæ maniae exempla (*) legimus,

Ll 3

per-

(*) Hic sine dubio Fleurius memor est hor-
rendo-

permisitque Deus horrendos eventus ex illis opinionibus sequi, quæ excommunicationis effectus plus iusto extendunt, ut saltem docente experientia quid verum falsumve sit disceremus.

Nunc vero ad sapientissimæ antiquitatis principia redeamus. Rex excommunicari potest sicut homo privatus, non inficior. Sed vix unquam

rendorum eventum, cum anno 1589. Jacobus Clemens Ord. Præd. * Frater Laicus Regem
 * *Alii id ne-* *gant. vid. Gallie Henricum III. sic veneno illita trucidavit. Item cum Henricus IV. Rex Gallie anno 1593. a Joanne Castell vulneratus, & anno 1610. a Francisco Ravallac occisus est.*
Hist. Eccl. Sæc. XVI. p. 12. & seq.

Truculentis his scenis antiquioribus accenseri jure merito possunt recentiores. Cum scilicet anno 1757. Regem Christianissimum Ludovicum XV. quidam nomine *Damien* insinæ facis homo pugione feriit, interempturus haud dubie, nisi Divina Clementia optimum Principem non sine prodigii specie servasset. Ad eandem rerum classem pertinet, quod anno 1758. exeunte Josephum Regem Lusitaniæ curru Regio vestum conjurati effusis glandibus tantum non interfecerint.

Ceterum his, quæ inter S. Gregorium VII. & Henricum IV. acta sunt, simillima inter Summos Pontifices

quam hac potestate uti per prudentiæ leges licet. Ponamus autem hunc casum etsi admodum rarum, excommunicandum esse supremum Principem. Tunc ea Jurisdictio æque Episcopo Diocesano competit ac Summo Pontifici, & a quocunque excommunicetur, effectus ad nulla alia quam ad Spiritualia extenditur. Nimirum Regi excommunicato Sacramento- rum participem fieri non licet, non licet intrare Ecclesiam, cum Fidelibus orare, nec Fidelibus licet ullum publicum Religionis actum cum ipso

Ll 4 exer-

Pontifices tres & Ludovicum Bavarum, Principem piissimum, Romanorum Imperatorem, & Monasterii nostri Ettalensis Augustissimum Fundatorem, evenerunt. Nam Romam frustra vocatus, excommunicatus, Cæsarea Dignitate exutus, populi a Fide jurata absoluti, Principes Imperii alium Imperatorem (Carolus IV.) eligere jussi, seditiones, bella Civilia, Schismata exorta, Imperator depositus armis se tuitus est, æmulum Fridericum Pulchrum armis superavit, Papa Joannes XXII. Hæresis accusatus, Antipapa (Petrus de Corbario seu Nicolaus V.) intrusus. Nec turbarum finis advenit donec Ludovicus Imperator non sine suspitione accepti veneni extinctus est. Palat. & alii.

exercere. At Subditi Principis excommunicati nihilominus ei obedire tenentur in omnibus, quæ Legi Divinæ adversa non sunt. Nemo unquam, saltem in Sæculis Ecclesiæ claris, affirmavit, aut docuit, quod privato excommunicato proprietas bonorum suorum aut jurisdictio in mancipia sua, aut Patrifamilias potestas in filios suos auferatur. Iesus Christus Evangelium introducens nemini vim intulit, sed placide novam doctrinam auditoribus suis insinuavit, ut Sanctus Augustinus notat. Dixit Servator mundi, Regnum suum non esse de hoc Mundo, & ne quidem auctoritatem arbitri inter duos fratres litigantes in se suscipere voluit. Jussit Cæsari reddi, quæ sunt Cæsaris, quamvis Cæsar ille esset Tiberius, non Ethnicus modo, sed etiam hominum nequissimus. Atque ut paucis complectar omnia, venit Mundum reparare, convertens corda, & in ordine rerum humanarum nihil mutans. Apostoli, eorumque Successores, Divini Magistri vestigiis insistentes, semper docuerunt

de vera Rel.

c. 16. n. 31.

Joan. 18. 36.

Luc. 12. 14.

1. Petr. 2. 13.

8. Rom. 13.

1. 2. &c.

runt privatos, Magistratibus & Principibus subesse debere, atque Servos, subditos esse Dominis suis, sive bonis sive discolis, Christianis aut Infidelibus. Demum post annos mille, ut observaveris Lector, multi novam Regiminis formam excogitandam esse, & Caput Ecclesiæ Monarcham ceteris Monarchis omnibus etiam in causis sæcularibus superiorem constituendum putarunt; si enim Papa in quocunque casu aut sub quacunque ratione Jurisdictione gaudet, Principibus sive potestate directa, sive indirecta Regnum dare & eripere, fateamur candide, ipsum solum in Orbe Christiano vere Monarcham esse, Ecclesiamque per annos mille hanc Jurisdictionem vel ignorasse, vel neglexisse. (*)

Gregorius VII. illoquoque præjudicio, a multis recepto, laborabat, quod Deum Justitiam suam patefacere in hoc mundo oporteret. Inde

Ll 5 in

(*) De hac Quæstione operæ pretium est legere *Tractatum de Pot. S. Pont. Magn. Pat. Greg. Zallwein Rect. u. S. pag. 73.*

in epistolis suis illis, qui S. Petro fideles futuri essent, prosperitatem temporalem promittit, dum interim vitam etiam æternam expectarent, & rebellibus tam temporalis, quam æternæ felicitatis jacturam comminatur, tanta fiducia, ut in secunda Sententia Excommunicationis contra Regem Henricum lata, oratione ad S. Petrum directâ, eum roget, ut ab hoc Principe in bello felicitatem & victoriæ gloriam auferat. Tum subjungit: *Ita enim, tibi omnem potestatem in Cælo & in terra datam esse, coram universi orbis facie ostendes.* Credebat sine dubio Pontifex, Deum, cui causæ suæ æquitas & puritas intentionis cognita erat, preces suas exauditurum. Sed Deus ad arbitrium hominum miracula edere non solet, videturque hujus vaticinii temeritatem contrario eventu voluisse confundere; quippe elapso aliquot mensium spatio memorabili pugna edita, in qua multum humani sanguinis fusum, Rudolphus Rex cecidit, cui Papa palmam promiserat, Henricus vero Rex, omni-

Hist. lib.
LXIII. §. I.

omnibus diris devotus, insignem victoriam reportavit. Ita Regula, quam Gregorius ponebat, contra ipsum convertebatur, & si ab eventu bono malove judicare licuisset, locus erat credendi, ejus preces Deo neutiquam fuisse acceptas. Denique tanto rigore Papa Regem Henricum non modo ad frugem non adducit, sed occasionem præbet, novis se se criminibus illigandi, bella inter cives cruenta accendit, quibus Germania & Italia quasi voracibus flammis vastantur; Schismatis in Ecclesia causa est, obsidetur Romæ, fugere cogitur, & Salerni in exilio mori.

An non Gregorio Papæ quisquam merito dicere potuisset; si bona temporalia in tua potestate sunt, cur iis te ipsum beatum non facis? si non sunt, cur ea aliis promittis? Elige an Apostoli vel Imperatoris personam gerere velis. Apostoli Majestas & Potentia interna est & spiritualis, foris infirmitas & ærumnæ. Imperatori res omnes, quibus sensus maxime afficiuntur, necessariae sunt, Regna,

gna, ingentes exercitus, thesauri immensi, quibus milites alantur. Non potes duas conditiones, sua natura tam dissitas, tam diversas, in te uno conjungere, nec proderit tibi patientia ærumnarum, quas tibi molimina viribus majora pepererint.

Huc usque præcipue consideravi antiquam Disciplinam relaxatam, aliasque tentationes, quibus Deus Ecclesiam suam a Sæculo sexto usque ad duodecimum vexari probarique permisit. Restat ut de subsidiis pauca dicam, quibus omnipotens Numen Ecclesiam suam conservavit, implevitque clementissimam promissionem, semper se ei præsentem futurum, & nunquam passurum, ut portis Inferi succumbat.

§. XIX.

Episcoporum Successio.

Inprimis Episcoporum successio in plerisque Ecclesiis ab origine sua sine interruptione usque ad hæc tempora apparet. Episcoporum seriem cujuslibet Sedis in Collectionibus, quibus Titulus: *Gallia Christiana, Italia Sacra*, aliisque similibus habemus.

mus. Multarum Ecclesiarum Histo-
riæ (*) particulares extant, & quod
spectat ad ceteras nomina Episcopo-
rum diversis temporibus in Conciliis,
in Historia universali, in Actis authen-
ticis occurrunt. Ita demonstratur
Traditio; in omnibus enim civitati-
bus, in quibus Episcopum sedisse le-
gimus, exploratum est, ibi etiam Ec-
clesiam, Clericos, Religionis exerci-
tium, scholam Christianam fuisse, &
jure merito præsumitur, quod ibidem
eadem Doctrina ac in aliis Ecclesiis
Catholicis tradita fuerit, quamdiu illa
Ecclesia particularis in ceterarum
Communione perstitisse dignosci-
tur. (**) Mala Pastorum vita Tradi-
tionis

(*) Quales sunt Historia Salisburgensis R. P. Josephi Mezger, & Frisingensis R. P. Caroli Meichelbeck, virorum de Re Historica Ecclesiastica præclare meritorum.

(**) Producant Protestantes seriem Pastorum & Doctorum suorum, extra Communionem Ecclesiæ Romanæ existentium & aliud docentium ante Lutheri tempora, si fidem facere velint, eorum Ecclesiam alicubi terrarum fuisse. Nam ubi nulli Pastores & nulli Doctores, etiam nulla Ecclesia est.

tionis filum non abruptit. Fuerit Episcopus licet Simoniacus, avarus, libidinosus, rerum Ecclesiasticarum rudis, dummodo Hæreticus non fuerit aut Schismaticus, sine dubio Fides & Disciplinæ Regulæ in ejus Ecclesiæ corpore conservatæ fuerint, quamvis malum Pastoris exemplum quibusdam privatis nocere potuerit.

Hæc rerum facies præcipue Romæ fuit. Judicio Dei inscrutabili, in Sæculo decimo primam Sedem Pontifices tum natalium infamia, tum propriis flagitiis foedati tenuerunt. Non autem permisit Cœlum, errorem contra sanam Doctrinam pugnantem irrepere, aut Sedentium iniquitate S. Sedis auctoritatem minui. Præterea infauſtis aliunde his temporibus nullum natum est Schisma, populique omnes Orientis, Occidentis ac provinciarum in Septentrione remotissimarum Pontifices, si vitia eorum spectentur, contemptu dignos, tanquam totius Ecclesiæ Capita reveriti sunt. Archiepiscopi Pallium ab iis petebant. Eorum sicut prius Antecessorum

rum voluntas & Dispensatio requirebatur, si transferendi ab una Sede ad aliam essent Episcopi, si novæ Ecclesiæ erigendæ, si concedenda privilegia. Sub Pontificibus summo fastigio indignis Roma nihilominus unitatis Catholicæ centrum permanfit.

§. XX.

Per quinque illa, quorum Acta repetimus, Sæcula Concilia pro more Ecclesiæ, & quidem tria Universalia, sextum, septimum & octavum celebrata. Ad Concilia quidem Provincialia habenda tam crebro, ac in prioribus sex Sæculis Episcopi non congregabantur, præsertim in Occidente, ubi inter Barbarorum continuos incurfus, bella tum Regum, tum Optimatum civilia leges Canonice filere cogebantur. Sed saltem memoria Episcoporum non exciderat, ea celebranda esse, si liceret, atque illud Decretum Concilii Niceni quo statuebatur, ut Synodi bis in anno convocarentur, sæpe renovabatur. Ipsi Pontifices exemplo præibant, & unum Concilium in Quadragesima, alterum

Concilia.
Mense

Menſe Novembri, quod ſub Leone IX. Alexandro II. & Gregorio VII. factum diſpicimus, celebrabant. Quin Gregorius, ut ut Jurium ſuorum eſſet tenaciſſimus, ſine Concilio nihil moriebatur.

Notavi impedimenta ſæpe in Conciliis Nationalibus, ſive in Hiſpania ſub Regibus Gothorum, ſive in Francia ſub ſecunda Regum noſtrorum ſtirpe occurrentia; ſed tamen non omnis deerat utilitas. Saltem conveniebant Epifcopi, de officiis Boni Paſtoris conferebant conſilia, alter alterum docebat, negotia Eccleſiaſtica ad examen vocabantur, ipſorum Epifcoporum cauſæ diſcutiebantur, & judicabantur. Horum judiciorum Regulæ erant S. Scriptura & Canones, qui de ſingulis quæſtionibus, antequam Epifcopi ſuam quiſque ſententiam dicerent, prælegebantur. Hujus rei exempla vidifti, Lector, innumera.

§. XXI.

Scholæ &
Succellio
Doctorem.

Quamvis vero admodum parvum illa ætas haberet virorum doctorum nume-

numerum, & perfectio in literarum studiis desideraretur, illud tamen erat laudabile, quod Clerici optimæ & necessariæ scientiæ operam darent. Nempe Religionis Dogmata in Scriptura & Patribus, Disciplinam in collectionibus Canonum quærebant. Aberat vana sciendi cupido & novas res inveniendi pruritus, sed maximi faciebant veteres Doctores, hos solos legebant, hos describebant, compila- bant, & in compendia cogeant. Quod in Scriptis Bedæ, Rabani alio- rumque mediæ ætatis Theologorum deprehendimus, qui Excerpta e Pa- tribus sex primorum sæculorum con- scripserunt. Nec ullus alius modus ad conservandam genuinam Traditio- nem aptior erat.

Ceterum methodus antiqua do- cendi ut in principiis adhuc servaba- tur. Scholæ in Ecclesiis Cathedra- libus, aut in Monasteriis erant; doce- bat vero ipse Episcopus, vel ipso man- dante aliquis Clericus Monachusve do- ctrina eximius, & Discipuli Scien- tiam Ecclesiasticam discantes simul

Hist. Eccles. Tom. XIV. M in sub

sub oculis sui Episcopi ad bonos mores & Ministerii sui officia rite peragenda informabantur. Scholæ præcipuæ plerumque in Ecclesiis Metropolitanis florebant; sæpe tamen etiam excellentiores Magistri in Ecclesiis Suffraganeis reperiiebantur, tuncque ad eos audiendos illuc divertere licitum erat.

Mihi vero operæ pretium videtur, ad demonstrandam Traditionem, adnotare, quomodo Literarum studia sensim ex una Regione ad aliam pervenerint, & quænam Scholæ in Occidente diversis sæculis celebratissimæ fuerint. Usque ad S. Gregorii tempora Scholam nullam Romanam illustriorem extitisse invenio, quæ vero eodem Sæculo defecit, ut ex sincera confessione Agathonis Papæ cognovimus. Inter hæc S. Augustinus Monachus ceterique ejus Socii, a S. Gregorio ad Fidem Christi in Angliam invehendam missi, in eo Regno Scholam condiderunt, in qua servata sunt Studia scientiarum, dum in reliquis Europæ partibus, in Italia Longobar-

gobardorum irruptionibus, in Hispania Saracenorum tyrannide, in Francia bellis civilibus turbantur. Ex schola hac Anglicana prodiit S. Bonifacius Germaniæ Apostolus, Scholæ Moguntinæ & Abbatiae Fuldenfis, quæ illius Ecclesiæ Seminarium erat, Fundator. Anglia item Franciæ dedit eruditissimum Alcuinum, in Schola sua Turonensi clarissimorum Discipulorum, quorum nomina, Scripta, & successionem in Historia mea notavi, Magistrum celeberrimum. Inde nata est Schola in Palatio Caroli Magni, adhucdum sub Carolo Calvo florentissima, item Schola S. Germani Parisiis, S. Germani Antiflodorensis, Schola Corbejensis, Remensis sub Hincmaro ejusque Successoribus, & eodem tempore Lugdunensis. Tum Normannis omnes provincias Franciæ maritimas devastantibus Literæ asylum invenerunt in Ecclesiis Monasteriisque remotissimis ad Mosam, Rhenum, Danubium, & ultra positis, in Saxonia & in Germaniæ sinu, ubi regnantibus Ottonibus florebant. In

Hist. lib. XLV. §. 18.
Hist. l. LII. §. 44.

M m 2

Fran-

Francia Schola Remensis adhuc stabat, quod ex Frodoardi & Gerberti fama probatur; meque suo loco huius Scholæ ordinem & successionem usque ad Universitatis Parisiensis exordia relaturum spero.

§. XXII.

Pleræque Scholæ in Monasteriis *Monasteria.* vixebantur, ipsisque Ecclesiis Cathedralibus Monachi in non nullis Provinciis, ut in Anglia & Germania, *Hist. lib. XLIII.* serviebant. Vita Canonorum, quorum Instituto in medio Sæculi octavi *§. 37.* Regula S. Chrodegangi initium dedit, a Monastica haud sane multum abhorrebat, eorumque domus monasteria dicebantur. Porro Monasteria, ut ego quidem existimo, non potestremum locum merentur inter præcipua subsidia, quibus Cœleste Numen ad Religionem conservandam calamitosissimis Ecclesiæ temporibus usum est. In iis tanquam in Asylo Doctrina & Pietas residebant, dum ignorantia, vitium, barbaries toti pæne mundo dominabantur. Antiqua Traditio tam in Divinis officiis, quam in

in praxi Christianarum Virtutum, quarum exempla præsentia juniores in senioribus conspiciebant, servabatur. Libri ibidem complurimum Sæculorum custodiebantur, & nova describebantur exemplaria. Hic enim Monachorum in primis labor fuit, & demptis Monasteriorum Bibliothecis, pauci nobis profecto libri superessent.

Lector prudens caute se ipsum muniat contra Protestantium præjudicium, & quorundam effrenam licentiam Catholicorum, in homines Monasticæ Professionis debachantium. His enim monachi solum nomen causa abundans videtur hominem despiciendi & optimas, quibus prædictus est, dotes contemnendi. Sicut olim apud Paganos Christiani Nomen virtutibus ejus omne meritum detrahebat, ajebantque: vir est alias honestus & bonus, dolendum! quod sit Christianus, ita hodie etiam non nulli ideam universalem Monachi sibi fingunt tanquam hominis ignorantis, creduli, superstitiosi, avari, hypocrytæ & pro falso suo præjudicio de ma-

ximis viris judicant, vitas eorum & Scripta legere dedignantur, actiones & facta præstantissima maligne interpretantur. Audias dicentem: S. Gregorius, fuit magnus Papa, dummodo non fuisset monachus. Viri illi primi, quos misit, Anglis Fidem prædicaturos, homines erant Apostolici; sed utinam non fuissent monachi! Tu vero, Lector, postquam in nostra historia Monachorum vitam & doctrinam inspexisti, non ex aliena, sed ex tua mente judica, quid tibi de iis sentiendum sit, memor illorum, quæ de S. Antonio, aliisque monachis Ægypti incolis retuli. Memineris quoque SS. Basilium & Joannem Chrysostomum* vitam Monasticam & laudasse & professos fuisse. Tum denique ex te ipso quære, an tanti viri fide digni non sint?

Haud ignoro, omni tempore fuisse malos monachos, sicut malos Christianos. Sed defectus humanæ naturæ hic est, non professionis monasticæ. Deus vero subinde ad reparandum Institutum monasticum maximos

*De S. Joanne id Scrip-
tores non
perhibent.

mos viros misit, quales fuere in Sæculo IX. S. Benedictus Anianensis, & in decimo primi Abbates Cluniacenses. Nam ex ista Sancta Congregatione clarissima Ecclesiæ lumina per annos ducentos emicarunt. Ibi pietas, ibi scientiæ sedem fixerant. Si autem eum in scientiis gradum non sunt adepti, quem viri docti ante annos quingentos tenuerant, si in bonis hisce monachis non latini sermonis nitor, non ea dicendi vis & eloquentia reperitur, qua Cypriani, qua Hieronymi pollebant, si in iisdem subtilissima S. Augustini Dialectica requiritur, nemo dicat ea omnia ideo deesse, quia hi Scriptores professione monachi fuerunt, sed quia in Sæculo decimo omnium obscurissimo vixerunt. Aut nomina, si potes, viros illa ætate monachis doctiores. Fateor tamen monachos horum, de quibus nobis sermo est, sæculorum etiam perfectissimos tantam virtutem, quanta primi monachi in Ægypto & Palæstina claruerunt, non esse affecutos; cuius defectus causam reor esse duplicem, divi-

tias & literarum studia. Primi monachi non solum finguli erant pauperes, sed etiam tota Congregatio opibus carebat. Non sedem sibi deligebant in regionibus silvestribus, quæ excoli poterant, sed in desertis arenosis, ubi suis manibus tuguria exigua extruebant, & de labore suo alebantur;

Hist. l. XX. nempe mattas, & canistros contexebant, quos venales ad proxima oppida deferrebant. Ea in memoriam revoca, Lector, quæ suo loco ex Cassiano aliisque retuli. Ita monachi, nemini obnoxii, neminis gratiam ambientes tam divitias, quam mendicitatem sua solertia effugiebant.

Monachi nostri Cluniacenses, finguli pauperes, omnes divites dici potuerunt; quippe, more omnium monachorum a pluribus jam sæculis in vecto, non solum agrorum & pecorum, sed etiam Vasallorum & servorum Domini erant. Verumtamen Bonum totius Congregationis curandi prætextus subtilissima illusio est, qua amor proprius monachos decipit. Si S. Odo & S. Majolus partem

tem ingentium Bonorum, quæ ipsis
offerebantur, accipere recusassent,
clarius utiliusque monasticæ pauper-
tis exemplum toti Ecclesiæ dedif- *Hist. lib.*
sent, eorumque Successores diutius *LVII.*
Disciplinam Regularem conservaf-
sent. S. Nilus Calaber præ omni-
bus probe intellexisse mihi videtur,
quantum intersit monachorum, pau-
peres esse. Nemo enim inficiabitur,
magnos redditus plurimas curas pare-
re & jurgia cum vicinis secum trahe-
re. Hinc sollicitanda est monachis
Judicum Benevolentia, quærendum
magnorum Principum præsidium, sæ-
pe etiam usque ad adulationem obse-
quendum. Præpositi & æconomi,
qui totius Congregationis nomine ne-
gotia tractanda suscipiunt, plus quam
alii Patresfamilias onerantur, & cau-
sæ monasterii saltem graviores ad Ca-
pitulum referendæ sunt. Ita multi
monachi in sæculi curas & tumultus,
quos abjecerant, iterum revolvuntur,
præsertim Præpositi, quos omnium
maxime de interioribus & spirituali-
bus sollicitos esse oporteret.

Præterea qui dives est, ad superfluos sumtus faciendos tentatur. Aedificanda est magnifici operis Ecclesia, eadem decoranda est, & pretiosa suppellectile instruenda; id ad maiorem Dei honorem cedere putatur. Construendæ sunt Fratribus ædes & cellæ, nihil negligendum quod magis commodum videtur, ut exactius Regula servetur, porticus sint ampli & solidis innixi fundamentis, ut Congregatio magna in perpetuum habitare possit. Verumtamen in tanta rerum abundantia humilitati Monasticæ locus esse vix potest. Ita natura comparati sumus, ut si magna sint, quæ nos circumstant, superbe de nobis ipsis sentimus. Et juveni monacho, si subito se in domum magnificam translatum videat, immensarum opum participem se sciat, & multos homines infra se positos despiciat, utique animus suggerit, maiorem se nunc esse, quam cum in sæculo privatus, & forte humili loco natus, degeret. Quando cogitationibus meis obversatur Abbas Desiderius, per annos quinque Ecclesiam

*Chr. Cass.
lib. III. c. 28.
29.*

fiam montis Cassini sumtuose ædificans, ad eandem ornandam columnas marmoreas Roma advehi curans, & Artifices Constantinopoli advocans, atque adversa ex parte S. Pacomius sub cellulis arundinaceis ferventissime orans, & monachos suos ad conservandam internam quietem instituens, posterior ad professionis monasticæ finem rectius tendere, & Deus ab ipso melius honorari mihi videtur.

Literarum studia quoque magnam diversitatem inter antiquos Monachos, & recentiores invexerunt. Veteres ad doctrinam Moralem Christianam addiscendam continua Scripturæ meditatione & omnium virtutum exercitio unice incumbabant. Ceterum simplices laici erant, & multi literas nesciebant. Sed Monachi nostri in Occidente jam sæculo septimo plerique Clericis erant adscripti & ex consequenti literati. Ignorantia vero Laicorum monachos ad comparandum sibi omne Scientiarum genus compulit. Namque cum primi Abbates Cluniacenses sua ætate sapientia
omnes

omnes superarent, eorum opera Episcopi, Pontifices, quin & Principes sæculares utebantur. Omnis conditionis homines eorum expetebant consilium, unde, ubi difficillimæ Ecclesiæ aut Reipublicæ causæ erant pertractandæ, in curarum partem inviti trahebantur. Ita Monachorum Ordo extollebatur, augebantur divitiæ, multiplicabantur monasteria, sed damnum patiebatur regularis Disciplina, & Abbates extra Monasterium occupati eo fervore, quo SS. Antonius & Pacomius de nulla alia re solliciti, & solitudinem suam nunquam relinquentes, ad interiorum suorum profectum intendere nequibant.

*Consuet.
Clun. lib. I.
c. 2. 3. 30.*

Præterea scientiarum studium laborem manuum sustulit, cui nullum amplius tempus designabatur, præsertim postquam monachi Officio diei Officium Beatæ Virginis, & Defunctorum, magnumque insuper Psalmorum numerum addiderunt. Verum labor manuum melius quam literæ humilitatis virtutem fovant, & si detrahatur major pars septem horarum,

rum, quas Regula labori manuum destinat, ea proprie observari amplius dici non potest. Est novum & forte bonum, sed non S. Benedicti institutum.

*Reg. c. 48.
Hist. lib.
XXXI.
§. 15.*

§. XXIII.

Illud quoque Monasteriorum laudibus accedit, quod in iis Cæremoniæ majore sollicitudine fuerint servatæ; sunt enim subsidium non leve, quo Deus veram Religionem per omnia tempora propagari & custodiri voluit, quia, ut nos S. Scriptura docet, sensibilia Fidei testimonia sunt. Festorum Natalis Domini & Resurrectionis Solemnitas in perpetuum homines, etiam rudissimos, admonebunt, Jesum Christum pro Salute nostra natum, mortuum, & a mortuis resurrexisse. Dum Christiani in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti baptizabunt, Fidem Trinitatis confitebuntur, dumque Missa celebrabitur, publicum testimonium pro veritate Evcharistiæ dabitur. Quoties formulas orandi adhibemus, toties fidem in materia de Gratia profiteamur, quod S. Augustinus luculenter

Deut. 6. 20.

ter

ter demonstravit. Psalmidia & Lectiones, quibus officium Ecclesiasticum constat, Clericos compellit ad Sacras Scripturas conservandas, & ad linguam discendam, in qua publice recitantur, ex quo illa vulgaris esse desiit. Nihilque magis exploratum, quam nos soli Religioni in acceptis referre, quod linguarum exoletarum & mortuarum scientiam retinuerimus. Hujus rei testis est Africa, ubi hodie latina lingua omnino ignoratur, quamvis S. Augustini ætate in illis provinciis hoc idiomate Afri perinde ac Itali uterentur. Igitur Divinæ Providentiæ beneficium est, quod Religionis Reverentia effecerit, ne veteres Linguas abjiceremus, sine quibus primævos S. Scripturæ codices & antiquorum Scriptorum libros amisisset, nesciremusque, an fidæ satis sint Versiones, quæ ad nos pervenerunt.

Præterea servando Ritus & Cæremonias cavetur, ne res novæ irrepant; contra has enim publice reclamant, saltem Præscriptionem impediunt, nosque immemores esse non sinunt,

nunt, quam eximii Cultores Religio-
nis veteres Christiani fuerint. Ita tem-
pore Septuagesimæ monemur, bonis
operibus appropinquant Quadagesi-
mæ præludere. Impositio cinerum
nobis illius poenitentiae figuram refe-
runt, quam veteres subibant. Ex to-
tius Quadagesimæ officiis Divinis
discimus, quanta cura catechumeni ad
Baptismum, & poenitentes ad reci-
piendam Absolutionem fuerint præ-
parati. Consuetudo hodierna matu-
rius recitandi Vesperas nobis expro-
brat, quod non amplius cum antiquis
Christianis usque ad solis occasum je-
junemus. Tandem in officio Sabba-
ti Sancti vestigia videmus, olim tota
nocte Resurrectionis Domini piissime
fuisse vigilatum. Si huiusmodi Ritus
aboliti fuissent, ignoraremus veterum
Christianorum fervorem, qui nos fa-
lutari pudore confundit. Nec est de-
sperandum, forte Ecclesiam, feliciore
ævo succedente, sanctissimos Ritus
postliminio aliquando reducturam.

Primi Auctores, qui de Cæremo-
niis veræ Religionis Tractatus scri-
pserunt,

pferunt, in illis sæculis, de quibus dissero, vivebant, cunctique testatum faciunt, eas esse in Ecclesia antiquissimas, & si ipsorum ætate quidquam novi fuit introductum, id diligenter notant. Cæremoniis sensus Mysticos tribuunt, quos examini subicere cuilibet licet; sed saltem illud extra dubium ponitur, has Cæremonias, quarum rationem nobis reddunt, ipsorum tempore in Ecclesia viguisse. In eorum librorum maxima, ut arbitror, utilitas posita est. Ceterum, amice Lector, in primis sex sæculis Cæremoniarum nostrarum saltem præcipuarum rationem & causas a me adnotatas observaveris.

§. XXIV.

Tandem mediæ ætatis Sæcula suos habuerunt Apostolos, & quidem Monachos, qui novas Ecclesias in Partibus Infidelium fundarunt, suoque rigarunt sanguine. Primo loco ponendos censeo S. Augustinum in Anglia, ejusque Socios a S. Gregorio missos, qui licet vita privati non fuerint, Martyrii tamen meritum adepti sunt, cum

fingu-

Hist. lib.
XXXVI.
§. I. 40.

singulari fortitudinis exemplo se se in medio nationis Barbaræ mortis periculo commiserunt. Haud facile quidquam legeris, quod ad confirmandam fidem conducat magis, quam hujus Ecclesiæ nascentis historiam, a Beda literis traditam, in qua tam virtutum actus, quam miracula primis sæculis digna conspiciamus. Nempe in quolibet sæculo aliquot primitivæ * Ecclesiæ numerantur. At Ecclesia Angliæ Ecclesiæ Septentrionalis fœcunda Mater extitit; nam Anglo-Saxones, postquam Christianam Religionem edocti fuissent, fratrum suorum Saxonum, quos in Germania Idololatriæ tenebris immerfos reliquerant, pie miseri, Lucem Evangelicam vastissimis illis regionibus inferre generoso molimine aggressi sunt. Inde S. Willebrordus in Frisiam & S. Bonifacius in Germaniam missi.

* id est nascentes.

Obstupefcenti sane locus est, quod per annos septingentos tot S. Episcopi, Colonienfes, Trevirenses, Moguntini aliarumque in Galliis urbium Germaniæ vicinarum, nullum conatum adhibuerint ad convertendos populos

Hist. Eccles. Tom. XIV. N n ul-

*Mœurs**Chret. §. 57.**Hist. lib.**XLI. §. 46.*

47. 48.

ultra Rhenum positos. Credere debemus, quod obstacula viderint insuperabilia, sive quod illi populi alia lingua uterentur, sive quod toti genti indita ferocitas a mansuetudine Christiana esset alienissima, quod alibi ostendere non omisi. Ne vero Dei consilia discutere videar, id saltem exploratum, sapientissimum Deum his nationibus Germanicis non prius, quam circa medium Sæculi octavi manifestari voluisse, iisque longe majorem gratiam prædestinasse, quam Indis aut aliis Gentibus, quas huc usque in Idololatria reliquit. Porro adjuncta notatu digna in istarum Ecclesiarum exordiis invenio. Primo, quod in his vineis operaturi Episcopi semper missionem a Papa petierint, quamvis in primis sæculis quilibet Episcopus se præditum jure Infidelibus haud longe ab Ecclesia sua positus fidem prædicandi existimaverit. Dicendum vero, missionem Papæ tunc temporis ad tollenda varia impedimenta fuisse necessariam; legimus enim S. Bonifacio adversus Presbyteros acephalos & insolentes, in Germania

mania dispersos, nullius Episcopi auctoritatem agnoscentes, Sacrum bellum fuisse suscipiendum. Secundo adverte, hunc S. Martyrem Principum Sæcularium Caroli Martelli & Pipini prælidium sibi parasse, ne Ecclesia nascens in ipsis cunis suffocaretur. Sequentibus deinde Sæculis video hujusmodi Missiones semper Principum Tutelam invenisse, nempe prædicationem Fidei in Germania Caroli Magni, Missionem S. Anscharii in Dania, & Suecia Ludoci Pii, illorumque Regum, qui in illis Regionibus rerum potiebantur, quod etiam de aliis observandum. Necessaria autem sine dubio erant hujusmodi auxilia nationibus efferis JESUM Christum, id est, *Gentibus stultitiam*, prædicantibus. Verumtamen primis Sæculis conversio Gentium sola persuasione & nullo Principum favore nixa magis solido fundamento insistebat. Ceterum cum apud omnes certum esset & constans, nullam Ecclesiam sine Episcopo stare posse, Papa Dignitatem Episcopalem nunquam non illi conferebat, qui aliqujus Missionis Princeps erat, eumque

Hist. lib. XLVII. §. 7. 31.

vel ipse consecrabat, vel ab aliis ordinari concedebat. Eum vero Episcopum totius nationis creabat, videlicet vel Saxonum, vel Sclavorum, atque in ipsius erat arbitrio, ubicunque Sedem fixam sibi eligere vellet. Necdum enim Titulus Episcopi in *Partibus* excogitatus fuerat. Eidem Summus Pontifex Pallium dabat, Titulumque & potestatem Episcopi Metropolitanitani, ut si numerus Fidelium crevisset, ipse sibi Episcopos Suffraganeos consecraret, qui deinde Metropolitano defuncto Successorem, quin Romanam recurrendum esset, eligerent. Cuius rei exempla, Lector, in nostra Historia vidisti.

Hist. lib. XXXVI. §. 37. lib. XLI. §. 36. l. XLII. §. 52. l. LVI. §. 2. 17.

Ut vero novellæ Ecclesiæ stabirentur, in principiis condebantur Monasteria, qualia fuere Fuldense prope Moguntiam, Corbejense in Saxonia, & Magdeburgense, quod deinde Ecclesia Metropolitana evasit. Hæc erant utilissima Seminaria, in quibus pueri illarum regionum indigenæ educabantur, literis & doctrina Fidei imuebantur, ad omnem virtutem informabantur, aptique ad munera Ecclesiastica

fiastica obeunda efficiebantur. Igitur Ecclesiæ recens plantatæ breve post temporis spatium sine alieno subsidio crescere poterant. Præterea Monachi, quis credat? labore manuum totius Reipublicæ Germaniæ haud parum profuerunt, nam vastissimas silvas in ingentia terrarum spatia extensas excoluerunt, atque cum ipsorum industria in campos antea inanes fertilitas inveheretur, auctus est numerus servorum & vasallorum. Ita Monasteriis magnæ urbes (*) suam originem hodie in acceptis referunt, & eorum ditiones in non modicas provincias creverunt.

At illud negari non potest, curam rerum temporalium in illis Ecclesiis nascentibus profectui Spirituali nocuisse. Nam intempestivus ardor fuit eas exactis rigide Decimis locupletandi. Non te fugit, Lector, Thuringos ob hanc causam seditionem movisse in Archiepiscopum Moguntinum, Polonos

N n 3 in

(*) Duæ magnæ in Germania urbes, Monasterium in Westphalia & Monachium in Bavaria, a Monachis nomen quoque retinent.

in Apostolos suos, & Danos in Regem suum Sanctum Canutum, in illo tumultu Martyrium passum. Parcendum fuisset, meo quidem iudicio, Neophytis necdum in fide confirmatis, & omnino cavendum, ne invidiosum ipsis fieret Religionis onus. Illud quoque multum miror, eis Ecclesiam licentiam in precibus & lectionibus publicis vernacula sua utendi non indulgisse, quod inprimis Sæculis permitti solebat. Vidisti enim, Lector, omnium provinciarum usum fuisse, ut populi in Officiis Ecclesiæ illam linguam adhiberent, quæ ipsis erat vulgaris, videlicet, Latinam in toto Occidente, Græcam in toto Oriente, exceptis regionibus remotissimis, qualis erat Thebais, in qua Ægyptiace, & Syria superior, in qua Syriace loquebantur. Namque ipsi Episcopi Græci idiomatis ignari erant, quod notavimus in Concilio Calcedonensi & Iudicio contra Ibam instituto, Item in Responsis Abbatis Barsumæ, qui solam Syriacam callebat. Videantur etiam Nomina subscripta in Concilio Constantinopoli sub Menna celebrato. Armeni

*v. Mœurs
Chr. c. 39.*

*Act. 10. pag.
637. 668.*

*Hist. lib.
XXVII.*

Etc.

Hist. lib.

XXXVIII.

*tom. 5. Conc.
p. 91.*

meni nullo non tempore Officium Di- *Euf. de*
vinum lingua vernacula recitarunt. *Mart. Hist.*
Ubi plures nationes mixtæ habita- *lib. XXX.*
bant, in Ecclesiis aderant Interpretes, *§. 24.*
qui Lectiones explicabant. S. Pro- *de Divin.*
copius Martyr, ut refert Eusebius, hoc *Off. c. 7.*
munere Scythopoli in Palæstina fun- *Hist. lib.*
gebatur. In eadem Regione, exeun- *XLVIII.*
te Sæculo quinto, S. Sabas & S. Theo- *§. 42.*
dolius in suis Monasteriis complures *Hist. lib.*
habebant Ecclesias, in quibus diversa *XVII. §. 36.*
rum nationum monachi diversa lingua
officium Canonicum recitabant.

Quod spectat ad Nationes Germa-
nicas Walafrius Strabo, Scriptor
Sæculi IX. testatum facit, Gothos in
principiis conversionis suæ Libros Sa-
cros in linguam Teutonicam transtu-
lisse, cujus versionis non nulla exem-
plaria ipsius ætate adhuc extassent.
Nulla alia versio fuerit, quam Ulfilæ,
cujus etiamnum Evangelia habentur.
Addit Walafrius apud Scythas To-
mitanos Divina Officia in lingua vul-
gari fuisse celebrata. Ex quo Gothi,
Franci ceterique Germanorum popu-
li in provincias Romanas irruerunt,
tanto numero non erant, cum veteri-

N n 4 ribus

bus colonis comparati, ut relicto more antiquo Sacra in eorum lingua celebrari opus esset, postquam vero Fidei veræ lux in ipsorum patriam, ubi unica ferme audiebatur, illata est, omnia, quæ sive ad Neophytos instruendos, sive ad confirmandam eorum Religionem facere poterant, eis concedenda fuisse videntur.

Nihilominus absit ut credam, S. Augustino in Anglia, & S. Bonifacio Moguntino vel prudentiam, vel charitatem defuisse, qui illis gentibus propiores omnia pensabant, & forte timebant, ne a reliquis populis Christianis nimium dividerentur, nisi opera linguæ Latinæ cum eis & præcipue cum Ecclesia Romana, unitatis Ecclesiasticæ centro, conjungerentur. Forte devitare cupiebant difficultatem ex uno idiomate in aliud vertendi, non solum Sacram Scripturam, in qua explicanda quilibet error periculosus est, sed etiam alios Libros, ad informandos Fideles necessarios. Jam quidem Sæculo septimo, in Anglia & octavo in Germania aliquas Evangelii versiones videmus; sed illæ potius in

*Conc. Rem.
an. 15. Tur.
c. 17. tom. 7.
Conc.*

in solatium privatorum, quam in usum publicum Ecclesiæ scriptæ erant. Illud etiam notavi, in Conciliis Turo-
 nensi & Remensi anno octingentesimo
 decimo tertio celebratis præcipi, ut
 quilibet Episcopus ad instruendum
 gregem suum Homilias paratas ha-
 beat, quæ ab omnibus intelligi possint.
 Linguae Sclavonicæ major favor obti-
 git; nam S. Cyrillus & S. Methodius,
 Sclavorum Apostoli, eis S. Scriptu-
 ram & Liturgiam in linguam eorum
 translata[m] tradiderunt. Quamvis ve-
 ro Joanni VIII. Papæ hæc res displic-
 uerit, auditis tamen argumentis post-
 ea acquievit, & postquam Grego-
 rius VII. id ipsum iterum prohibuit,
 nihilominus in quibusdam locis Fide-
 les a more suo abire noluerunt. Ce-
 terum nullatenus moveor aliquorum
 recentiorum argumento, dicentium,
 majorem populorum venerationem
 rebus Sacris conciliari, si lingua non
 vulgari peragantur; Nam Reveren-
 tia cæca falsæ, fabulis & superstitioni-
 bus superstructæ, non autem veræ
 Religioni exhibenda est, & veram fi-
 dem eo magis nationes omnes ample-

Hist. lib.
XLVI. §. 6.
Hist. l. LIII.
§. 6. 26.

N n 5. ctentur,

ctentur, quo magis ab omnibus cognita fuerit. Econtra ex eo tempore, quo populus adfuevit ea ignorare, quæ in Ecclesia recitantur, ne quidem ea scire cupit; quin etiam putat, nihil sibi profuturum, si hæc disceret. Viris autem alias rudibus, bono tamen ingenio a natura præditis, suspectum sit, quod ipsis tanta solertia celatur.

§. XXV.

Horum quin-
que Sæculo-
rum Apolo-
gia.

Quæ cum ita sint, sequitur, ut ego quidem existimo, illa Ecclesiæ Sæculula, quæ obscurissima & infelicissima a plerisque jactantur, non usque adeo fuisse misera, quantum creduntur, nec penitus scientia & virtute destituta, si modo Religionem ibi quæramus, ubi diversis temporibus fuit, & animo non cadamus, etiamsi vitium & ignorantiam in summas Cathedras irrepsisse conspiciamus.

Sæculo VII. & VIII. Religione in Francia & in Italia damna patiente, in Anglia incrementa capit. In Sæculo IX. in Francia revirescit, Sæculo X. in Germania. Dum Ecclesia sub jugo Musulmannorum in Oriente, in Africa, in Hispania misere

re

re premitur, econtra in Saxonia, in Dania, in Suecia, in Hungaria, in Polonia mire propagatur. Primorum sæculorum prodigia redeunt, hi populi suos Doctores, suos Martyres habent; atque etiam in afflictis Hispaniæ & Orientis Ecclesiis multi Gloriam Martyrii consequuntur. Restat igitur, ut admiremur Sapientiam Dei, cujus voluntati omnia serviunt, & qui mala maxima in emolumentum suæ Ecclesiæ convertit. Incurrunt feroces Barbari, magna Imperia evertuntur, totus orbis terrarum perturbatur; at Ecclesia supra Petram solide fundata semper firma consistit, semper visibilis, (*) sicut Civitas supra montem posita, Pastorum successio nunquam interrupta, nunquam Doctores, nunquam Virgines, nunquam voluntarie Pauperes, nunquam Sancti, virtute clarissimi, defuerunt.

Non

(*) Hæc nemo Protestantium cum Domino Mosheim negaret, nisi crassissimæ præjudiciorum ab unguiculis haustorum nebulæ obstarent, quominus Ecclesiæ Romano-Catholicæ fulgorem etiam in sæculis obscuris videat.

Non me fugit, quid famam Sæculorum, de quibus verba feci, adeo denigraverit, nempe præjudicium quorundam literarum humaniorum Cultorum, Laurentii *Valle*, Platinae, Angeli Politiani. Quippe isti, multorum opinione, viri docti, cum plus eruditionis, quam Religionis & sanæ rationis haberent, in solo cortice morabantur, & Scriptores quoscunque, si solos veteres Romanos Græcosque excipias, fastidiebant; unde Scripta mediæ ætatis spernebant, & terfa Latinitate veterumque elegantia amissa, simul omnia perdita esse credebant. Falsam hujus rei ideam Protestantes quoque susceperunt, qui reparationem studii literarii Reformationis suæ principium arbitrabantur. Fingebant sibi, ruinam & desolationem Ecclesiæ esse effectum ignorantiae, Antichristum & Mysterium iniquitatis, faventibus tenebris, successisse. Ego quidem in hoc sermone de statu Sæculorum istorum obscurorum nihil dissimulavi, causas & effectus ignorantiae bona fide aperui; num tu autem, Lector, quidquamprehendere potuisti, quod Reli-

*Hist. de Te-
ze.*

Religionis substantiam destruxerit?
 an Lectio & studium S. Scripturæ,
 & antiquorum Doctorum unquam
 cessavit? an non Fideles continuo
 Trinitatem, Incarnationem, Gratiae
 necessitatem, animæ immortalitatem,
 & vitam futuram crediderunt, docue-
 runtque? an non omni tempore Sa-
 crificium Evcharistiæ oblatum, &
 omnia Sacramenta Christianis colla-
 ta? cui aliquando doctrinam Evange-
 lio adversam docere impune licuit?
 At privatorum vitia, & abusus, nun-
 quam non damnati, veram Ecclesiam
 tollere neutiquam potuerunt.

Denique, parum interest, quomo-
 do loquamur, scribamusve, dummodo
 in vera fide bene vivamus. Deus so-
 lum cor respicit, & hominis mores, po-
 liti autem aut rustici sermonis nullam
 rationem habet, quia in Jesu Christo *Col. 3. 11.*
 non est Græcus aut Barbarus, nec
 Scythæ, nec liber, nec servus. At-
 tende, quomodo Viri, qui coram Do-
 mino gratiam invenerunt, in S. Scri-
 ptura laudentur. Noe fuit vir justus, *Gen. 6. 8. 9.*
 Job vir simplex & rectus, *Job. 1.*
 Moyse vi-
 rorum mansuetissimus. Nunquid in
 nullo

Num. 12. 3. nullo virorum istorum elegans ingenium laudari potuisset? Econtra iri-fores S. Scriptura sexcentis in locis vituperat & detestatur, etiamsi istud hominum genus Scriptionis elegantiam maxime amet, & politis moribus nitere soleat. (*) Verumenimvero quis non malit negotium sibi esse cum solidæ virtutis viro, quoad speciem externam crudo, quam cum lepidissimo, sed cui fidere tuto non licet? Veniam damus pueris, si eo, quod foris splendet, decipiantur, at vir sanæ rationis virtutem sub quacunque specie cognitam amat. Ergo huc usque, ut vidisti, Lector, Iesus Christus, non obstante naturæ humanæ fragilitate, & ringente orco, Ecclesiam suam servans, quod promisit, implevit.

(*) Hem! excellentissimam quibusdam Protestantibus doctrinam Fleur. tradit.

HISTO-